

# Народни СТУДЕНТ

1 ОКТОБАР  
ГОДИНА XVII  
БРОЈ 16

НЕДЕЉНИ ЛИСТ БЕОГРАДСКИХ СТУДЕНАТА

ИЗ САДРЖАЈА

ДРУГА СТРАНА:  
ИЗЈАВА ПРОРЕКТОРА ТВИШ  
СУСРЕТИ — РЕПОРТАЖА  
ТРЕЋА СТРАНА:  
НАШИ СТУДЕНТИ У ИНОСТАНСТВУ  
ЧЕТВРТА СТРАНА:  
МИ И ОНИ — БЕЛЕШКА СА РАДНИХ  
АКЦИЈА  
ВЕЛИКИ И МАЛИ РЕЉЕФИ — ИЗ  
ДНЕВНИКА  
ПЕТА СТРАНА:  
СТУДЕНТИ И ЊИХОВ РОДНИ КРАЈ  
ШЕСТА СТРАНА:  
ИЗЛОЖБЕ СЛИКА  
СЕДМА СТРАНА:  
КОНЦЕРТИ ЗА СТУДЕНТЕ

## ПРИПРЕМЕ ЗА ШЕСТИ КОНГРЕС КПЈ

### Нов потстрек у раду

Иако се налазимо тек на почетку нове школске године, активност партиских организација и организација Савеза студената све више се развија. Томе свакако доприноси чињеница да студенти током лета нису били препуштени сами себи, јер су великим бројем били укључени у радне бригаде, проводећи месец дана на разним радилиштима наше земље а касније у студентским удружењима, формираним у њиховим родним селима и градовима. Иако не можемо бити сасвим задовољни радом неких студентских удружења у унутрашњости, ипак треба рећи да су она у целини показала добре резултате и помогла да се одржи континуитет рада. Али ово што је најважније, што је дало нов замах и полет у раду студентских организација, оно у име чега су се обарале и највише норме на радилиштима и што даје нов импулс нашем садашњем раду на Универзитету, то је VI конгрес наше Партије који ће се ускоро одржати. Свесни историског значаја који Конгрес има за нашу земљу и Партију, велики део студената трудио се и труди се да наша организација изиђе пред Конгрес са што више добрих резултата.

Ових дана одржан је низ састанака на Универзитету. На отвореним партиским састанцима по годинама и одељењима проучавале су се тезе за реферат на Конгресу и у дискусији објаснили многи проблеми из наше унутрашње и међународне политике уопште. Иако су ови састанци донели много користи, ипак треба указати на неке њихове слабости. На неким састанцима није био запажен већи број ванпартијаца, што је свакако последица недовољне припреме и рђаве агитације. И друго, дискусије на појединим састанцима нису третирале нека од важних питања активности наше организације на пр.: проблем дипломирања и укључивања апсолвентата у привреду, тенденцију код једног дела студената да на сваки начин избегне одлазак у унутрашњост земље, настојања за бољи квалитет студирања, слабости у идеолошком и уопште друштвеном раду итд.

Ово су питања којима није посвећена потребна пажња, и утолико је неопходније да изборне партиске конференције и конференције удружења Савеза студената посебно размотре ова питања и да се настави рад за њихово правилно решавање.

Ставити наше знање и способности у службу народа и пренети дух стваралачтва са наших радилишта, фабрика и села на Универзитет то је оно што од нас Партија очекује.

Ми смо и способни и спремни да испунимо таква очекивања.

### НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКОМ ФАКУЛТЕТУ ДИСКУТОВАЛО СЕ И О ФАКУЛТЕТСКИМ ПРОБЛЕМИМА

Петнаестог овог месеца на Природно-математичком факултету одржан је отворени партиски састанак коме је присуствовао и велики број ванпартијаца. Прорађиване су тезе за VI конгрес.

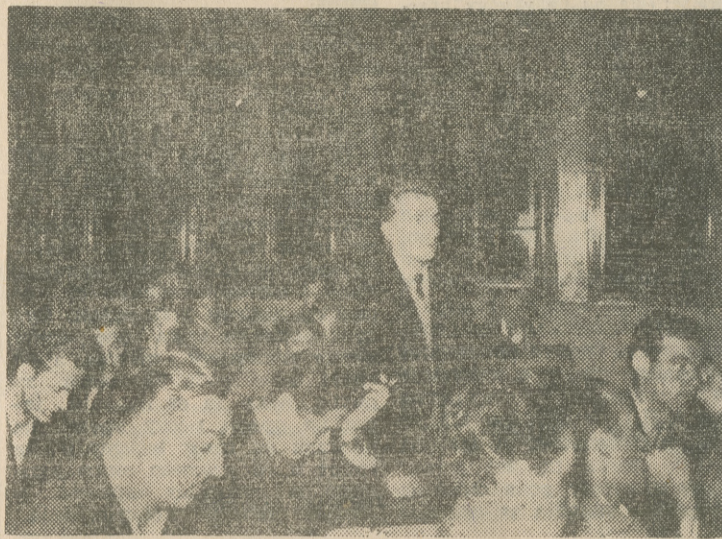
Затим је дискутован и нарочито наглашен правилан став наше Владе и Партије по питању Трста.

Посебна пажња посвећена је факултетским проблемима.

### ДИСКУСИЈА НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ

Групе југословенске књижевности, оријенталне, албаношке и психолошке одржале су ових дана отворени партиски састанак. Треба истаћи да се начин удруживања група показао кориснијим да се свестраније осветле разни проблеми пред партиском организацијом. О раду Партије од V до VI конгреса говорила је другарица Даринка Родић.

Чланови Партије са славистике, педагогије, археологије и класичне филологије, одржали су свој отворени састанак на коме су прорађиване тезе за VI конгрес Партије.



Студенти-комунисти и ванпартијци Економског факултета на отвореном партиском састанку

Друг Филиповић истакао је значај отворених састанака и контроле ванпартијаца над радом чланова Партије.

### ОТВОРЕНИ ПАРТИСКИ САСТАНАК СТУДЕНАТА ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

На Економском факултету одржани су отворени партиски састанци по годинама на којима су прорађиване тезе за VI конгрес и предлог статута Партије. Састанци су били добро припремљени.

Нарочито је значајан отворени састанак апсолвентата, јер је пред њима непосредан пут у привреду.

Састанку је присуствовао велики број ванпартијаца. У дискусији о предлогу статута Партије друг Радловић је нарочито подвукао значај одговорности комуниста пред народом. Отворени састанци требало би да буду најбоља контрола њиховог рада. А критика ће помоћи да не дође до грешака. У вези са новим статутом он је истакао да је стари статут задржао доста елемената из статута бирократске СКП (б).

На састанку су се ванпартијци интересовали о начину примена у Партију.

Међутим, није говорено о факултетским проблемима; и питању колико ће још времена апсолвенти да се задрже на факултету, које је веома актуелно, није било речи.

### ОТВОРЕНИ ПАРТИСКИ САСТАНАК НА V ГОДИНИ МЕДИЦИНСКОГ ФАКУЛТЕТА

У амфитеатру IV интерне клинике одржан је отворени партиски састанак V године Медицинског факултета. Секретар партиског одељења Ђукић Вита прочитао је тезе за VI конгрес КПЈ, после се развила опширна дискусија. Такође се расправљало о разликама између пројекта новог и старог статута.

### ПАРТИСКИ САСТАНАК АПСОЛВЕНАТА ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКОГ ФАКУЛТЕТА

У присуству преко шездесет студената чланова Партије и ванпартијаца Основна партиска организација апсолвентата Отсека за електротехнику и телекомуникације одржала је отворени партиски састанак.

Састанак је био посвећен упознавању и дискусији о тезама за реферат који ће се одржати на VI Конгресу КПЈ као и о пројекту новог статута.

У дискусији о Статуту учествовао је већи број студената како чланова Партије тако и ванпартијаца. Посебно је истакнута улога Партије и њена одговорност у руковођењу нашим народима.

Предлог новог Статута је у дискусији са пуно интересовања од стране присутних продискутован. Истакнуто је да нови статут најбоље одражава наше данашње потребе како у партиској организацији тако и у односу на остале друштвене организације.

### ЗА ПЛОДНИЈУ САРАДЊУ

И ове године њд „Народни студент“ с правом сви много очекујемо. Одразити у пуној и најправилнијој мери и форми све бујнији и разноврснији живот београдских студената и њихове организације, и не само одразити него утицати и помагати — задатак је довољно озбиљан и одговоран за скромне снаге редакцијског колектива. Они читаоци, који са тог аспекта прате развој нашег листа у могућности су да уоче и посведоче, ако не више од тога, оно бар добру вољу редакције да одговори своме задатку. Није мали број ни оних који су се потрудили да јој у тим настојањима помогну (сарадњом у листу, критикама или на други начин).

Било је наравно и грешака. Грешака редакције а и неразумевања појединих удружења за њен рад, улогу и место листа у друштвеној активности студентске организације. Одсутство воље да се и лист, као орган студентског јавног мишљења искористи у решавању најважнијих проблема студија и активности удружења, слаб или недовољан интерес појединих руководстава да се на факултетима реше технички проблеми продаје и растурања листа — то су најчешћи и најозбиљнији облици испољавања спомеутог неразумевања.

Протекла школска година донела је и редакцији и читаоцима нова искуства која могу бити примењена да бисмо обогатили и форму и садржину листа у овој години. Поједини одбори удружења водили су о томе дискусије са ширим кругом студената на своје факултету последњих дана летњег семестра. Надамо се да ће то и други учинити, у форми која им најбоље одговара. Повод за то није тешко пронаћи па макар то био и овај наш напис.

Који је најбољи пут да се оваква искуства, знање и искрена жеља и редакције и читалаца најбоље искористе? У њиховој повезаности — наш је одговор. И то повезаности која има облику најуже и свакодневне сарадње. Боље, шире, плодносније сарадње него до сада што је била.

Није нам жеља била да ова напомена служи као прекор читаоцима. Још мање као оправдање евентуалних слабости редакције или раније учињених грешака њених. Хтели смо једино да потсетимо на заједничку обавезу свих нас према листу. Јер он не припада само редакцији. Нити су његов швалитет или његове слабости зависни искључиво од знања и залагања групе људи којој је поверено да га уређује. „Народни студент“ је орган београдске студентске организације. Добар или лош, он је, дакле, у извесном смислу, ОГЛЕДАЛО студентске организације — свих нас. Он је, неће бити искрено ако то кажемо — био и остаће то сигурно, трибина организације. Трибина са које су београдски студенти увек имали не мало да кажу и о себи и о другима. Да расправљају о развоју, успесима и недостацима своје организације, о изградњи и развоју наше социјалистичке земље и величанственим напорима њених људи, о својој спремности да помогну те напоре, да служе својему народу. Нема никаквих разлога да таква трибина не буде како ваља искористићена данас и убудуће. Искористићена и од појединца и од организације још шире и правилније него до сада. Колектив редакције спреман је да, са своје стране учини највише што може, да би одговорно оправдано очекивањима читалаца. Сарадња и помоћ последњих не само да је корисна и потребна. Она је један од основних услова да лист одговори своме задатку, да нађе своје место и корисну улогу у склопу укупне друштвене активности студената Београдског универзитета.

ВЕНАДОВИЋ

## ИЗЈАВЕ НАШИХ РЕКТОРА

### РЕКТОР УНИВЕРЗИТЕТА ДР В. МИЋОВИЋ:

С новом снагом и младишким одушевљењем од самог почетка прегнути својски на посао

Може ли рећи докле се је дошло у сређивању наставних планова и програма?

Што се тиче наставних планова они су углавном готови и за најкраће време о њима ће се дискутовати у Савету за просвету, науку и културу НРС, па ће после тога бити дефинитивно озваничени. Већина пла-

нова, онако како су предложени од стране факултетских савета, неће претрпети никакве значајније промене и факултети ће према њима радити од почетка ове школске године.

Програми нису још завршени, али то питање ће се решити за краће време него што је било потребно за доношење планова.

Желите ли нешто рећи поводом почетка нове школске године?

Почетком сваке школске године сви наставници заједно с деканима и ректором имају исту жељу: да како стари тако и нови студенти с новом снагом и младишким одушевљењем још од самог почетка прегну својски на посао.

### Ректор МВШ др Б. Шљивић:

Правилник о шестогодишњем режиму студија на Медицинском факултету саображен је новом наставном плану

Већ дуже времена се говори о новом наставном плану и програму на Медицинској Великој школи. Може ли нам рећи да ли је нови наставни план израђен и дефинитивно усвојен, ако није када ће бити?

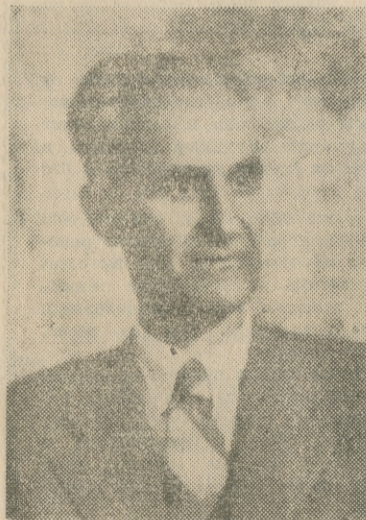
Одазивам се радо „Народном студенту“, да на почетку школске године изложимо проблеме Медицинске велике школе, који су делом реализовани или у току решавања, а делом ће прећи у делокруг Београдског универзитета по доношењу новог закона о универзитетима. Сви су ови проблеми предмет сталног старања школе и њених факултета за побољшање услова студирања, усавршавање наставе и унапређење научно-истраживачког рада.

Са новом школском годином факултети Медицинске велике школе почеће наставу по новим наставним плановима, који су после свестраног претресања у наставним комисијама и пленумима прихваћени од факултетских савета и Савета МВШ. Одлука о усвајању предложених наставних планова од стране надлежног републичког органа за просвету и науку очекује се најдаље до почетка наставе у наступајућем зимском семестру.

Док су нови наставни планови на Фармацеутском и Сто-

матолошком факултету претрпели мање измене у духу нових смерница, дотле је наставни план Медицинског факултета, саображен шестогодишњем режиму студија, морао претрпети крупне измене. По овом плану број испитних баријера сведен је на две, од којих једна по завршеној настави из природних наука а друга по завршеним основним медицинским предметима, тако да после треће године у току клиничких студија нема више никаквих испитних баријера све до апсолуторијума, када се приступа групном полагању клиничких предмета и оних који су с њима у тесној вези. Новим планом такође је успешно решен проблем растерећења до сада најтеже, друге године студија. Ово је постигнуто померањем наставе и испитних рокова из физиологије за по један семестар унапред. Тиме је не само битно олакшано слушаоцима савлађивање једне од најтежих баријера у току медицинских студија, већ је предмету физиологије дата пуна важност сходно важности коју она заузима у савременој медицинској науци. Но најкрупнији напредак у новом наставном плану представља знатно поја-

(Наставак на другој страни)



Др Вукобрат Мишовић  
ректор Универзитета

Можете ли нам рећи да ли ће се систем стипендирања развијати ове године као и прошле?

Систем давања стипендије остаће и ове године исти као у прошлој школској години. Годишња сума одређена за стипендије је иста само ће можда та сума мало дружиће бити подељена међу факултете.

Да ли су пријемни испити задовољили очекивања универзитетских власти?

Пријемни испити, откако су заведени имали су неколико позитивних страна, а најглавније је то што се увидело да на наставу не само у средњој већ и у основној школи треба обратити много више пажње како у погледу учења тако и у погледу васпитања да би се добили кандидати опште културе који с успехом могу наставити универзитетске студије. Отуда су прошлогодишњи пријемни испити имали позитивне реперкусије на средње школе, на наставу у њима и на наставни кадар који изводи ту наставу. Према досада прикупљеним подацима на овогодишњим пријемним испитима, на оним факултетима на којима су ти испити обављени, успех је бољи него у прошлој години.



Др Бранко Шљивић, ректор  
Медицинске велике школе

### Велики студентски збор у Кошутњаку

Дванаестог октобра одржаће се у Кошутњаку велики студентски збор. Као и у годинама пре рата, студенти ће на свечан начин прославити почетак нове школске године, и то на месту које је видело много оваквих скупова. Дојучерашњи средњошколци, који ове године први пут ступају у велику студентску породицу, имаће прилике да се упознају са људима уз које ће провести четири или пет наредних година, а њихове старије колеге даће им кроз уметнички програм и спортске приредбе слику друштвеног рада на Универзитету. Очекује се да ће на збору говорити и неко од наших партиских и државних руководилаца.

На збор ће се полазити по групама са сваког факултета. У следећем броју објавићемо опширнији програм ове велике студентске свечаности.

# Изјава проректора ТВШ

ИНГ. В. ЈОВАНОВИЋ:

## Математика је изврстан слуга техничару и он треба обилато да се користи њоме али он не сме никако да допусти да она њиме загосподари

Наш сарадник посетио је проректора Техничке велике школе инг. Владислава Јовановића, који замишља одсутног ректора, и замолио га да нам одговори на неколико питања.

Питање: Какав је био прилив нових студената почетком ове године и на које факултете су се опредељивали?

Одговор: За овогодишњи пријемни испит на свима факултетима Техничке велике школе пријавило се 906 кандидата, од којих 553 долази из гимназије а 353 из средњих стручних школа. Према могућностима за нормалан рад нарочито с обзиром на просторије и лабораторије школа би могла примити у I годину око 400 студената, па чак и до 600 када би се напрегла до крајњих граница. Према томе да бисмо могли да одаберемо међу кандидатима заиста оне који мају смисла за технику, не би ништа сметало да њихов број буде знатно већи и од броја колико их се ове године пријавило.

У погледу пријављивања по факултетима незгода коју смо имали и ранијих година појавила се и ове године у прилично оштријем облику. Кандидати се не пријављују за поједине факултете сразмерно капацитету факултета нити пак сразмерно потребама наше земље за поједине инжењерске струке. Највише се пријављује за Електротехнички факултет (нарочито за Телекомуникациони одсек), затим за Машински и Технолошки а најмање за Грађевински, Рударски и Геолошки факултет. Разлога за то има несумњиво више, али нам изгледа да су главна ова два: 1) велики напредак за последње три деценије у радиотехници и ваздухопловству утицао је снажно и на наше омладине и неодољиво их привлачио да се предају изучавању тих техничких грана, и 2) по довршетку студија електротехнички, машински и технолошки инжењери одлазе махом у индустријске центре, дакле крај великих градова, док грађевинци, рудари и геолози очекује претежно теренска служба на усамљеним објектима где су често уз то приморани — немајући прилике да консултују старије и искусне колеге — да сами доносе важне одлуке скопчане са великом одговорношћу.

Најзад, да кажемо реч две и о самој врсти и природи пријемног испита. Његов је задатак да нам допусти да међу многобројним кандидатима одаберемо оне који имају смисла и способности за технику. Да би испит дао поуздане резултате, потребно је да обухвати основе техничких наука, а наиме Физике са Енергетиком, Хемију, Математику и Цртање. Многи наставници сматрају да га треба допунити и писменим саставом из српског језика. Из објективних разлога ван наше школе и у самој нашој школи били смо принуђени да га сведемо само на Математику. Неоспорно да је математика веома потребна сваком техничару. Али је она само једно од оруђа којима он оперише. Бити добар математичар јесте „услуга потребна али не и довољна“ да се буде и добар инжењер. Код нас се последњих година јако прецењивао значај математике у техничким студијама и радовима уопште. Не желећи да се подробије упуштамо овде у то питање хоћемо само укратко да формулишемо нешто мало јасније наше гледиште: нема сумње, математика је изврстан слуга сваком техничару и он треба обилато да се користи њоме, али он не сме никако да допусти да она њиме загосподари.

Рад правог инжењера, мислимо на инжењера који самостално изводи своје објекте, не своди се никад на прост рачун. Конструкција машина и грађење објеката јесте специјална вештина која стоји изнад математике. Заиста, математика се не може похвалити да је побеђивала природу; само лабораториски рад и инжењерска вештина успевали су да на том пољу односе коначне победе.

Питање: Да ли ће у току престојеће школске године бити каквих измена у режиму студија?

Одговор: У вези са режимом студија бићу кратак. Са променом личности у управи школе не мењају се и постојећи школски прописи. Правила односно уписа, полагања испита, губитка права на даље школовање итд. примењиваће се, наравно, и у току ове школске године или, тачније речено, све докле док школске власти сматрају да је њихова примена оправдана. Посебце, Општи правилник о студијама, упису и испитима на ТВ школи, који је прописао Савет ТВШ 18 октобра 1951, у пуној је важности, и његова примена одмах по завршетку јесењег испитног рока биће од судбоносног значаја за све оне

студенте који за четири године студија нису успели да положе припремни испит, тј. испите из свих предмета које су слушали у прве две године. Поменути Општи правилник јасно је прописао и дужности апсолвентата, тако да о томе питању не бих имао ништа више овде да кажем.

На крају је проректор инг. Јовановић упутно поводом почетка нове школске године неколико речи студентима Техничке велике школе:

Пред почетак школске године свима нашим студентима, а нарочито оним који се уписују у I годину, желим искрено и пријатељски, као њихов старији колега, да кажем да морају много више радити него што огромна већина њих о томе мисли, да морају стално радити и никад рад не прекидати, нити га одлагати за сутра. Студије на Техничкој великој школи инкомпатибилне су са свакиим другим успољењем. Студент технике мора све своје време посветити школи, а од онога што треба од њега за друге сврхе да се издвоји јесте на првом месту време за излазак на свеж ваздух и за спорт и то утолико више уколико је нежнијег здравља и слабије телесне конституције.

# Изјава ректора Шљивнића

(Наставак са прве стране)

чање и реорганизација практичне наставе из клиничких предмета. По завршеној трећој години па све до краја својих студија студенти медицине проводиће цело пре подне на раду по клиникама и на клиничким предавањима крај болесничке постеље, док су сва теоретска предавања пребачена на поподневне часове. У истом циљу шеста година студија посвећена је припреми искуљичво клиничкој настави, како би студенти медицине по дипломирању били што потпуније оспособљени за самосталан рад у лекарској служби. Да би се избегло кампањско спремање испита а омогућило стварно студирање и постигло што боље повезивање наставног градива, смањен је број појединачних испита груписањем око стожерних предмета испита из предмета који с њима претстављају повезану, органску целину.

Како је у вези с тим регулисано питање пете године?

Правилник о шестогодишњем режиму студија на Медицинском факултету саображен је новом наставном плану и крајем протекле школске године добио сагласност ректора МВШ. Прелазним наређењима регулисан је прелаз са петогодишњег на шестогодишњи режим студија као и статус старијих слушалаца који ће завршити студије по петогодишњем плану. У почетку примене новог правилника извесне колизије, које су неминуоне код постојања два упоредна режима студија на истом факултету, могу захтевати интервенцију факултетског савета.

На Стomatолошком факултету питање прелазна на шестогодишњи режим студија, услед диспропорције наставног градива и времена расположивог за студије, очекује сагласност надлежног републичког органа с образложеним предлогом, који је прихваћен од стране Савета факултета и МВШ.

Програми наставе, чијој је припреми приступљено наредних година по ослобођењу, публиковани су од стране Фармацеутског и Медицинског факултета 1949 године. По изради нових наставних планова, приступљено је на сва три фа-

култета МВШ ревизији и саобраћавању досадашњих програма новим плановима наставе. Овај деликатан и обиман посао је у току. Он ће бити спроведен у духу смерница прихваћених 1951 године на Ванредној скупштини Медицинске велике школе, савременој по овом питању. При изради програма из клиничких предмета водиле се рачуна да превентивно садржај и правац дођу више до изражаја.

Да ли је у току доношење још неких мера у циљу подизања квалитета наставе и студирања?

Од осталих проблема који се постављају за успешно подизање квалитета наставе, једни су већ успешно решени, као што је случај са саобраћањем броја новопримљених слушалаца реалном капацитету факултета МВШ и са начином одабирања путем конкурса будућих кадрова за деликатну и одговорну функцију здравствене службе. Међу проблемима који чекају на дефинитивно решење, у материјалном погледу, долазе на прво место осигуравање и јачање за сада недовољне наставне базе за предмете превентивне медицине, као и побољшање материјалних база клиника и института које је неопходно како за квалитетну наставу, тако и за унапређење научноистраживачког рада. Од највеће важности је и проблем изградње предвиђених нових и довршење већ започетих објеката, неопходних за правилно извођење наставе и решење питања преко потребних просторија.

У персоналијском погледу, одабирање новог и попуњавање још увек недовољног помоћног наставног кадра такође је још увек на дневном реду. Овим треба додати и низ студенских питања, која чекају на правилно решење. Од нарочите је важности за побољшање наставе из клиничких предмета и правилно решење градске здравствене службе у Београду, како би се клиникама Медицинске велике школе обезбедио прилив болесника на начин, како би то најбоље одговарало потребама клиничке наставе.

Правилно и правдољубно решење изнетих проблема који се на почетку школске године постављају пред руководство МВШ, допринеће несумњиво даљем подизању квалитета наставе и што бољем и потпунијем оспособљавању слушалаца њених факултета за самосталан рад у струци на чувању здравља и лечењу свога народа, како би се што боље одужили друштвеној заједници који им је не жалећи материјална средства омогућила стицање високих квалификација лекара, стоматолога и фармацеута, толико потребних нашој социјалистичкој отаџбини.

## УСВОЈЕН ЈЕ НАЦРТ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

У Савету за науку и културу Владе ФНРЈ усвојен је нацрт закона о универзитетима и упућен на дискусију наставничким саветима.

Десет година име Југославије не силази са првих страница светске штампе — Тешкоће које треба видети на лицу места да би се могле разумети — Сазнање да се збива нешто велико, везује људе без обзира на удаљеност — Сусрет са Пластирасом — „Зито! „Зито!“ — Земља Револуције

Валтер Берштајн, дописник америчког војног листа „Јенк“, кришом се увукао на један наш брод и доловио без незгода до Виса, а одатле пребацио за Дрвар. Забрана енглеске команде била је изиграна: без њене дозволе, један човек је успео да стане на тле Југославије.

Вило је то почетком 1944-те године. Ишао је мали Јеврејин из Бруклина да својим очима и својом савести измери истину о нама. Валтер је био први страни новинар који је интервјуисао другог Тита.

Своју смелост је платио. Ухваћен је, спроведен у Бари, затим у Напуљ, па Алжир. Говорили су да ће га пред Војни суд...

као човек... Зато је шпанска делегација и дошла у Загреб.

Н и пун километар није далеко грчко-југословенска граница од Бењедеје. Карауле су обичне, гранични стубови видљиви. Ту нема жица, ровова, брованих простора, диверзантских акција и провокативних мера. Ту је мирно.

Превалила је поноћ, када је једне вреле августовске вечери наша парламентарна делегација на повратку из Грчке прешла границу код Бењедеје. Делегати су били пуни утисака. Свуда су дочекани са најдубљим и најискренијим симпатија-

# СУСРЕТИ

Његов разговор са Маршалом доживео је велики публицитет. „Ми смо звали маршала Тита“ „мистериозним човеком Балкана“, али изгледа да је једина мистерија то због чега ми тако дуго времена толико мало знамо о њему...

Ако се, и онако згуснута мисао може још више сажети, а да не изгуби од своје снаге, онда би овај податак био једно грубо препричано место из Дедијерова „Дневника“. Морало је да прође три године епопеје да би — из саме земље — протворно један страни новинар језиком простим, једноставно истинитим, људским.

Десет година име Југославије не силази са првих страница светске штампе. Берштајн је био само један од првих новинара који је почео да диже вео са наше стварности. Отада је прошло много времена. Нашу земљу посетили су бројни људи. Наша врата била су отворена, наша рука пружена. Знали смо да непознавање људи чини много непотребна зла; знали смо — кад нема сусрета, познанстава — незнање о суседу може развити и сукобе. И имали смо различите сусрете. Језик којим су људи говорили није бивао увек исти, јер наша збивања претстављала су мету многим, који су хтели да замагле и злоупотребе развитак наше борбе.

Али овде неће бити речи о онима који долазе у Југославију са лакшавним осмехом, али мржњом у срцу; ни о онима који долазе не да би сагледали чињенице, већ да им то служи као сведочанство како би њихова лаж о истини била убедљивија. Неће бити речи ни о сусретима непријатељским према овом нашем југословенском тлу, нашој стварности, нашем човеку! Ни о онима који отимају острво на Мури, руше граничне стубове, убијају наше људе. Иза тога се крију покушаји да се изнуди политички притисак на Југославију, да се свет турне у страшну авантуру. Та авантура изазива ужас и гнушање, она опомиње и тражи крајњу будност. Нису свуда наши гранични стубови бели. Многи су пурпурно обојени. Још је мало жртава за ову нашу социјалистичку земљу.

Не, ми хоћемо да пустимо да о нама изнесу, кроз сусрете са нашом земљом и нашим људима, своје погледе они добронамерни људи, који и када сумњају и када критикују, не чине то из злобе. Анеас Амбер, позната јавна радица Француске, написала је књигу репортажа. Двеста страница о догађајима у Југославији онако како их је она видела. „Моје мишљење подудара се са свим добронамерним посетиоцима Југославије: у тој земљи израбају се социјализам, упркос тешкоћама које треба видети на лицу места да би се оне могле разумети“. Због те своје јереси искључена је из организација, које су под доминацијом СССР-а, например, организације „Бораца за мир“. Али, Амбер је остала доследна. Она је и ове године била у нашој земљи и рекла да ће опет доћи.

Наш човек је независни дух, чврсто усађен на земљи на којој стоји и са које неће макнути даље. Он тежи конструктивним циљевима и воли јасне видике. Он цени и радује се успеху других, али му је туђ колонијални однос. Наши људи хоће да загледају у себе, испитују своју прошлост, али и да маштају о будућности. То је тежња за својим изразом, прикладним за ову земљу и ове људе. А мисао наших људи је увек жива, они не крећу уртним стазама до познатих места и не боје се да уступ без устручавања гзае оно што им смета...

Осећајући пуле живота који ври на нашем тлу, напредни амерички писац Едгар Сноу узвикује: „Јасно је да Југославија има велику мисију и да она решава питања и проблеме који се данас не постављају на тако динамичан начин и пред један други народ. У том смислу, сви ми имамо много да научимо и добијемо од резултата смелог напада Југославије на застареле аксиоме и догме, које леже као велико обојено дрвце на путу који води напред...“ Сазнање да се збива нешто велико, везује људе без обзира на удаљеност. Готово у исто време, на другом крају света, Брејслфорд, напредни енглески новинар и јавни радник који је у два маха био у Југославији, изражава ту мисао овим речима: „Ако то успе у Југославији, може нас охрабрити да будемо смелији у Енглеској“.

Тако говоре прогресивни људи о стварности која претставља поучку и пример победе која није дошла сама од себе. Њу су извојевали народи, захваљујући борби своје Партије. Они се нису могли покорити било чему. А таквих покушаја је било и још увек их има. Али, овде, на овом нашем тлу, нема поданика који држе сагнуто главу. „Упркос незапамћеном политичком и економском притиску“, — каже Хенри Волф, амерички публициста, — и сталних пограничних инцидента, као и многобројних других форми совјетског притиска на Југославију, Југословени су остали потпуно мирни, одважних, челичних нерва“.

Свет је сведок једне велике борбе за истину. И колику онда ширину, колику снажан и људски леп развитак треба да има народ да би прокрчио све оgrade и избегао све замке у које покушавају да га сплету. Издаја социјалистичких принципа од стране Москве није оставила само много горчине, туге. Она са собом носи и директну опасност, јер би сваки напад на Југославију угрозио светски мир. А Југославија иде својим путем, путем политике мира и пријатељске међународне сарадње. И зашто да не кажемо: Југославија је земља мира, националне независности, земља препорода, нада прогресивног човечанства! Хезус Хернандес, бивши министар у влади Републиканске Шпаније био је на Скупу за мир у Загребу. Говорио је и о нама: „Скуп је почетак велике борбе за мир са карактером независности, тојст покрет на који неће утицати ни један блок. Овако је данас могуће радити можда једино у Југославији, јер је Југославија земља независног социјализма. А у социјали-

лизму човек не губи своју личност, не гуши се ма. Нарочито у фабрикама и селима. Вила је то, — како они кажу, — атмосфера спонтаних и срдјачних манифестација, непосредних и блиских додира.

За Родос, нарочито, везане су и многе успомене наших делегата. Ту је дочек био друкчији него на другим местима. Можда и зато што су се од 1912-те до 1943-ће године борили против окупације Италије, што су знали да цене слободу. На путу од града Родоса за Линдонс колона је три пута била заустављена. Били су то непредвиђени сусрети када су људи грудима заустављали кола, а тоčkиви аутомобила развлачили километрима цеве, — дар и добродошлицу мештана. Ту су на рукама носили друга Мошу Пијаде.

За Родос везан је и овај доживљај: усамљено, на друму, стајало је дете од 4 године, гледало у колону аутомобила, весело махало руком и клицало: „Зито, Зито“. Другарица Лидија Шентјурц овако је тумачила овај сусрет: „То је васпитање, резултат разговора у кући, симпатија према нашој земљи...“

Ти сусрети су само логички наставак срдјачних односа, резултат новог периода пријатељства двеју суседних земаља на југу Балкана, Грчке и Југославије, резултат настојања да сарадња буде што плодноснија.

Таква сарадња не дозвољава агресију. А то је од значаја за мир уопште, за мир на Балкану посебно, јер мира у свету нема без мира на овом делу Југоисточне Европе. Балкан је отаџбина малих држава. Али се име Балкана често спомиње у историји. На њему покушавају да се укрене различити интереси. А ти интереси неће да воде рачуна и о самосталности и независности балканских народа.

Отада изванредан значај таквих сусрета као што је овај наш са Грчком. Југославија са њом не склапа пактове. Али се Југославија са њом везује чвршћим нитима: искреном тежњом да живи у пријатељству, заједничким напорима ради заштите националних интереса, борбом против изолације. Југославија се везује интересима мира. То је спољна сарадња, довољно чврста и потребно широка да се на њој изгради платформа искрених односа, без обзира на идеолошка уверења и разлику у друштвеном уређењу. Таква сарадња прелази наше границе, такво пријатељство нема оквире локалне политике. „Такав став подигао је углед Југославије у свету. И наша земља, у одбрани опште човечанских принципа, није усамљена. Нису мале снаге које желе сарадњу, мир, добре суседске односе. Оне паралишу агресиону притисак, пре свега Совјетског Савеза и његових сателита. Оне постају фактор стабилности у ситуацији када нису могуће разне проблематичне и по мир опасне акције.“

Историске промене, попут облака хујиле су носећи собом у свет зов о стваралачким напорима, пуним скромности и тежњи једне мале земље за хуманим, људским односима и правима човека. То није остало незапажено и без утицаја.

— Данас су, — каже Жан Касу, сви погледи упрт у Југославију: она је постала земља револуције... Шпикнуо је нови извор из кога ће остали народи црпити енергију каква је њима потребна. Појавио се нови принцип живота и деловања. Поново се мисли на револуцију, она се жели, историја добија нови полет.

Радо се и са поносом сећамо сусрета са таквим људима. Сусрета, који допринесе међусобном разумевању и упознавању; сусрета, који помажу да односи међу људима буду и пријатељски и трајни. И ми верујемо у искрене намере људи који долазе код нас. Дела огромне велине потврђују наше поверење.

Скоро су нас напустили грађани Конвенција, града који је у рату имао исто непријатеља, а у миру наилазио на сличне тешкоће као и Београд. „Осећали смо се, ту, код вас, као код своје куће. Враћамо се у Енглеску са драгоцим и вечитим успоменама о свему ономе што смо видели...“ Човек је горд, кад вашу земљу може назвати својим пријатељем“.

У епопеји народа која се развија неумољивом логиком, не мисле тако само грађани Конвенција Хари Вестон, Ричард Ивс, Џорџ Ходгинсон, Хамбле Гросвел, Виљем Малколм, Цасим Удин, бенгалски песник, превалио је 9 хиљада км. да би из своје отаџбине Пакистана доживео гостопримство наше земље.

Једно, — причао ми је то један његов пријатељ, — шетао је Цасим Калимегданом. Лаки ветар подигао је ситну белу праšину и вртио га је. Пионирка Нада брђала се са Изложбе Народнослободилачке Србе. Носила је цвеће. Цасим је мило погледао и освоји. Мала Нада се није збунила, неусиљено му је пружила цвеће. Цасимово лице и поглед носили су тога тренутка печат пређињег духа и доброте. Како да јој захвали? Написао је песму — „Песма Нади“.

Захвалност која се памти. Захвалност срца, човечна и пријатељска.

— Ви, Југословени, осетили сте потребу да се на један примеран начин везујете са људима целог света, — обраћа нам се Клод Авлен Све казати — то је ваш морални закон и истински услов вашег живота. Ви немате шта да кријете... Ви хоћете да будете слободни и да ваше границе док их има, буду провидне и да вас свет види такве какви сте да би могао имати идеју шта желите бити...“

— Да, ми управо — то и желимо: да нас свет види такве какви смо!

Влада МИТРОВИЋ



Са једног од отворених партијских састанака, који се ових дана одржавају на нашим факултетима

# — Студенти и њихов родни крај —

## Овог лета на Ресави...

### Први резултати студентских удружења у унутрашњости

Као да су ти студенти однели са собом комад живота ове паланке... Свилајнац је сада помало пуст, веће, нарочито је досадно у прохладне и све дуже јесење вечери.

Нема „правих школараца“! Возови су их управо однели у Београд. Одлазили су и говорили како их поново очекује учење, тај стари посао па, довиђена у — Јануару!

Нема студената! И већ се у суботње вече око причварнице с билијаром мувају момци с цигаром на ушци. Неки будно мотре — то је због „онаких“ професора, али уосталом... Та Свилајнац је чудна варош: петина становника су гимназиста (има их око 1000) и ко ће све запамтити!

Ниде се ваљда као ту није испрепитало село с градом који се зачиње. Суботом — читава варош је пијата: крај уског тротоара доња во и знатичкије буљи у излог „Сремага“. Сељаци улазе и излазе из „Европе“, те свилајнац огромне шупе са „златном капљицом“.

Један се интересује: где су ти школарици? Јер, летос му је студентски медицина излечила крер од грознице. А сада опет нешто побољша...

Нема студената!

Само мутна и плитка хита Ресави, крај обале жене суше рубље, на ћуприји се врзају да-три доколичара, журе на знак звона гимназиста.

А ипак, доста је остало од њих! Читаоница је знак овеколике културе и просвећености за Ресавце. Та навика је стварајућа деценијама. Још од 1868, када је отворена прва „Читаоница омладине ресавске“, није то била само просторија где се читале књиге. Био је то и мали музеј, центар око кога су се окупљали и певачка друштва и аматерске позоришне трупе. Али је временом свега тога нестало. Остала је данас само невелика али чувена ресавска библиотека.

Студенти су летос научили да оговоре нову Читаоницу у Свилајници, и тако васкрсну добру стару традицију у новим условима.

Постоји у месту дом, једна доста стара али добро очувана зграда, ту би се читаоница сместила са својим полицама и књижаром, клупама и столовима. Али ва све то треба новца — бар сто хиљада динара! Њих најпре обећава Срески одбор, а онда суму смањује на двадесет осам хиљада. Остало има да набави студентско удружење, ако жели да оствари своју намеру.

Ваљда је то и дало замаха њиховом раду?!

Са приходима од приредби и игранки не може богзна шта да се створи. Можда тек једна Читаоница. Али није ни времена било много: свега шест недеља! А затим, не могу се све снаге задржати на стицању новца за читаоницу.

Кад су студенти стигли у родни крај у комитету Партије су им до у детаље испричали како стоје ствари у срезу.

— Виће потребан врло разноличан рад!

Почело се с приредбама... Једна за грађане, друга за припаднике Армије, трећа у Деспотовцу. Долазили су у Деспотовац још раније и професионални глумци из Ранковицева, било је заста великих претстава. Али деспотовчани тврде да ни студенти с Нушићевим „Покрјеником“ нису били гори.

Почело је с приредбама и почело је добро јер су се новчана средства нагло повећавала: десет хиљада, двадесет, тридесет...

Грађани желе још више приредби, шаљу делегате у студентски одбор и — захтевају!

Истовремено, за омладину дају се игранке сваке суботе и недеље понекад и четвртку.

Али, није култура — трговина! Воде они бригу о томе какав ће утицај оставити приредба, игранка.

Једне недеље на игранци, некакав младич, очигледно из другог града, игра „упадљиво“. Рита се, бацаје ногама и трупка као бесан наперујући све јаче црвенило у лице девојке с којом игра.

— Слушај момче — кажу му — прекини с њим или се торнај добова одавде, није ти, бре, ово Београд!

Јер, овде би радо хтело да ухвати маха све оно што је тек недавно отперјало из београдских плесних дворана. Па мисле, ако нешто рђаво долази у том погледу — то може само да буде из великог града!

Али је најтеже било са селом. Ипак, Свилајнац је донекле град: чита новине и књиге, служи се ради-апаратом, има професоре, учитеље, лекаре...

За село су студенти створили екипе: медицинске, привредно-политичке, за опште просвећивање...

Самитетска екипа је најпре опробала своју вредност у вароши. Једнога дана је зашла у свилајнацке продавнице и где год је нашла велики неред и прљавштину пријавила то Градској санитарној инспекцији. Било је кажњавања — на велико изненађење свилајнаца.

А у санитарној инспекцији су се вајкали:

— Ми смо им говорили: држите чистоту, уредно, а они неће, па смо се тако натезали с њима!

Кад су прве екипе хтеле да пођу у село Кушићево — није било превозног средства. Нешто су се двоумили и онда се брзо поређали на ватрогасну цистерну и уз паклену

ши, шта ћете! Поп је студенте прозвао „анатемјацима“ и чудно се што међу њима нема ама ни једног теолога, „из овог богу блиског краја“.

Кад су економисти одржали у градском столарском предузећу предавање о ценама на тржишту, радници су поттакнути тиме, одмах на лицу места детаљно расправљали и о ценама у свом предузећу. Раднички савет био је захвалан студентима па је после неке од њих позвао и на своје седнице.

Свилајначки професори нарочито су задовољни радом студентског удружења. Јер, професори сматрају да тај посао који обављају студенти, управо треба да чине они сами:

Власник причварнице с билијаром загорњетно се смеши:

— Сај су, хвала богу, ти студенти отишли! Одраћају ову дечурлију од билијара! Па то су све неке екстремне будале!

Осећам кроз ове речи београдску причварку школу и задок оног некадашњег „Новог Сада“ и несрећног „Рузунског краља“: „То су све неке екстремне будале!“

Мора да је био келнер у Београду!

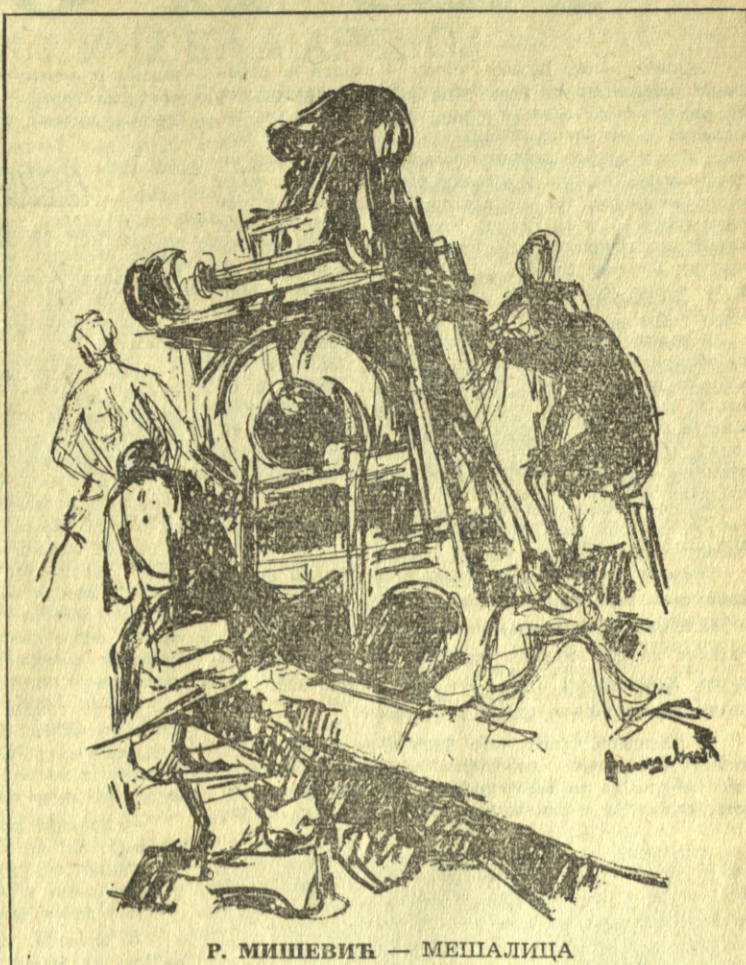
А у возу, при повратку, седи свилајначка маџураткиња. Иза прозора сими хладна кишница и у некој магли је читав Ресавски крај:

— Свилајнац је досадан! Ах, једва чекам да одем одавде на студије! И онда почиње она стара песма о провинцији итд. итд. А после две године ће рећи иста ова цура:

— Ух, ух, ала је досадан овај Београд!

Е, другови студенти — Ресавци има да се заврши још много тога што сте летос започели у овом крају!

Слободан ДОШЕН



Р. МИШЕВИЋ — МЕШАЛИЦА

Ово лето била је права прилика да наша студентска организација у већим размерама пружи помоћ народној власти и народу у своме крају. Резултати су врло разнолики. У многим крајевима се у свему осетно кренуло напред па ипак се, узев у целини, о овоме може говорити само као о почетку.

Удружење студената Ресавског среза једно је од оних која су много урадила. Сматра се да је оно постигло највеће успехе у Србији. Ресавски студенти кажу како им ово лето проведено на раду у завичају значи више него ли и једна досадашња радна акција.

звонаву и трубење (шаливо, како то знају студенти!) триумфално ушли у село! Била је жестока жега и прашина, а сељаци у пољу, на жетви. Предвече је студент медицине Жарко Брајновић — „Рићи“ одржао предавање о туберкулози, две студенткиње се разиле по кућама да разговарају о личној хигијени. А неколико „правника“ и „философа“, отишли су да среде задржну библиотеку.

Најзаосталије у Ресави је влашко село Вобово. Поред осталих, постоји тамо један чудан обичај, стар колико ваљда и религија. Кад човек бива на смрти доводе к њему најближе рођаке и он им наређује шта ће му све спремити за посмртну дању! И, неверљив самрјник, захтева да све то одмах учине пред њим, док је још жив.

Не знам, али студенти тврде да су у неким кућама већ успели да ратосиљају ове бриге будућег покољника, те да је он то препустио живима.

А у Седларима било је чарки с попом који тешко осећа где му се смањује стадо верника. Умиру стар-

— Знате, они су нам били неочењива помоћ, каже директор гимназије.

Али им доста и приговарају: — Мало пезе са гимназистима, сем оних по игранкама... Забављали су будуће брочине! Јесте, многе су с успехом одраћали од билијара и пића... Па опет кажу: Али су врашки касно ноћу долазили кућама...!

Завио ова генерација свилајначких брочина није сјајно прошла! Као с неба они су пали у Београд неприпремљени, једва да их је трезина отишла тамо куда је хтела. Можда су томе криви студенти, а можда — професори?

Бедеља је у вароши поготово празна! Ни забаве, ни утакмице...

Нема студената! Заправо, остало их је неколико, а и то је Одбор. Он сада спрема једно предавање о религији за варошке професоре и сеоске учитеље.

Па ипак, изгледа као да се мало уздрмао живот у Ресави лењо враћа на утрти пут, ма да је штошта измењено, што се неће вратити.

На осамдесет другом километру пруге Београд — Загреб налази се Сремска Митровица. Готово на истом месту стајао је некада антички Сирмиум престоница римских царева, у средњем веку насеље уз цркву и колонија дубровачких трговаца, за време Аустрије погранични градић, између два рата јак трговачко-занатлиски центар и надалеко позната робилашница, а у последњем рату упориште окупатора.

А какав је данашњи изглед Сремске Митровице. Са неколико речи врло је тешко дати лични, друштвени опис овог града на обали Саве. Град у коме се непрестано мешају елементи старог и новог. Град у коме малограђанщина, покушава да вуче на старе, предатне трагичке живота, а на супротној страни све јачи утицај радника и напредне интелигенције на ту заосталу средину. Споро се ново шири, али се свуда осећа, па и код бројних митровачких студената.

### Оснивање удружења

На железничкој станици и у возовима увек се могу срести студенти. Митровица је близу Београда и они често путују, обаве послове по факултетима и враћају се кући. Како се они проводе у свом граду, на кога се стално вајкају, а у који опет радо и сваки час долазе?

Студенти града и среза, којих има преко 200, били су раније препуштени сами себи.

До подне, ако је леп дан, скупе се у групе по парку, седе, пуше и по правду говоре о фудбалу. Предвече је обавезан излазак на корзо. После корза се ходило у кафану „Јединство“, где су пријатељи добре каљиче налазили лоша пића, а остали дерљаву певачица и кафанско севадљивање. Четвртом, суботом и недељом ишло се на игранку у Пивару или Синдикални дом и тако су пролазили дани.

Тачно је да Сремска Митровица, са својих преко 15.000 становника, нема неке развијене културне и забавне делатности. Онда како окупити студенте? Решење је изгледа дошло у први тренутак. Овог лета се свуда пришло формирању удружења Савеза студената, па и у Сремској Митровици. У почетку многи нису веровали у успех Удружења. Међу митровачким студентима готово и нема комуниста. Сами чланови Савеза, уз подршку омладинске и других организација приступили су формирању Удружења.

На оснивачку скупштину дошло је 75 студената. До сада у Удружење се уписало преко 110 чланова, што је још

увећ сразмерно мала бројка. Добијене су одличне просторије са инвентаром, затим сто за пинг-понг, шах, радио, извршена је претплата на дневне листове, а постоји и мања несрећна библиотека. У почетку је било мало необичног схватања Удружења, али

### Белешке из Сремске Митровице

касније су се студенти све више окупљали. Одбор, нарочито у последње време, се учврстио и добро функционисао.

### Резултати...

Ево, неколико илустрација из рада Удружења.

Чињеница је да студенти по својим селима не раде ништа. Некад је за село долазак студената био читав догађај, међутим, данас их много не цене. Студенти са села се данас спусте на ниво сеоских момака, једина евентуална њихова активност је играње лопте на ледини.

У једно село, Шапинце, дошли су студенти из Митровице да држе усмене новине. У програму су биле две три краће говорне тачке. Први студент тек што је почео да говори кад га мештани дочекаше:

„Ја, јел'то приредба?“

А студент ветерине, који се спремио да говори „О заразним болестима код живине“ није се смео појавити иза завесе. Програм је некако испуњен и пошто је завршена игранка сеоска публика је била задовољна.

Колико је воље и спремања било за приредбу у граду, која је дата у великој сали Синдикалног дома. На вратима је била скоро невиђена гужва. Грађани су са програмом били необично задовољни, студенти су оставили одличан утицај. Касније су уговорили приредбу у Шиду и Ердевнику, но они су се разишли на студије и приредбе нису одржане.

Литерарна секција је одржала четири састанка. На три су читали своје радове Иван Штаблер, студент књижевности, Слободан Антић и Александар Ердџан студенти права, док је на четвртном била дискусија о модернизму. На једном састанку литерарне групе просечно је присуствовало преко 50 студената, а то је значајан успех.

И друге секције и групе, нарочито спортске биле су активне. Одржан је један шах меч, симултанка, одбојка и ногометна утакмица, низ тренинга и других заједничких на-

ступа. Истакли су се и студенти архитектуре са пројектом унутрашње декорације за Изложбу борбе омладине Срема, па пројектом за плажу и другим мањим пословима у вези са градским регулационим планом.

Код већине студената створено је потребно расположење за рад, но мора се узети у обзир да су то почели, а може се десити да ће до краја овог семестра активност почети да опада, док ће у зимском распусту могућности за рад бити много веће. Оснивање удружења срдљачно је поздрављено у граду. Запитади смо директора гимназије шта мисли о раду студената? Директор Краљ, је између осталог рекао:

„Оснивање Удружења у граду у сваком погледу је позитивно. Кроз Удружење изграђиваће се лик студената у радној атмосфери. Као леп пример студентске делатности овог лета нека послужи „Вече лирике“, организовано у оквиру Градске читаонице, где је иступило једанаест студената“.

### Перспективе...

Шта намерава Удружење у овој школској години? Најпре, да окупи готово све студенте, затим пред њима је низ политичких, културних и организационих задатака. Удружење намерава да успостави тешку везу са средњошколцима. Студенти ће заједно приредивати дискусционе састанке из разних подручја, упознаваће старије разредне гимназије са студијима на појединим факултетима и у разним формама сарађиваће са ученицима и осталом омладином у граду.

На питање шта мисли о раду Удружења претседник Анђелко Мирковић, апсолвент архитектуре, је, поред осталог, рекао: „Досадашњи рад је само почетак. Могло се више учинити, да су чланови удружења имали више иницијативе и да су одлучили извршавати задатке. Део наших студената стално борави или често долази у Митровицу. Они могу да помогну да се одржи континуитет Удружења. Желели би да семестрални распуст дочекамо припремљени и да тачно знамо шта ћемо тада да радимо“.

Међутим, тог момента је стигао акт Среског синдикалног већа са првог спрата у просторије Удружења у приземљу, у коме се каже да студенти не могу бити у просторијама због почетка сезоне масовне културно-просветне активности. И сад се поново поставља питање просторија.

Данас митровачки студенти дружице проводе време. Око подне нема их много у парку, скупљају се у Удружење. Пред вече, понеки изађу на корзо. Вечерас у кафани „Јединство“ нисмо срели ни једног студента, али у друштвеним просторијама нашли смо их прилично, а то је добар знак.

Радомир ПРИЦИ



На многобројним радовима који се изводе широм земље, учешће наших студена ната није изостало ни овог пута.

## ВЕСТИ ИЗ УДРУЖЕЊА САВЕЗА СТУДЕНАТА

### У Суботици по старом

Суботица, 30 септембра

На територији Суботице овог лета није постојало студентско удружење. Оно досад још није ни основано, а ево због чега.

У почетку је све биле препуштено ванредним студентима којих у граду има око 40, али су они мало рачуна водили о овом послу и то опет због тога, како мисле у Градском комитету народне омладине, „то су све старији људи“.

У рад је било укључено свега петнаестак редовних студената а и они су били под директним руководством комитета омладине.

### Успех Удружења у Ђуприји

Ђуприја, 30 септембра

Ма да је доста касно основано (тек трећег августа) удружење у Ђуприји постигло је значајне резултате.

Санитарна екипа обишла је три села у околини и одржала предавања у околини о хигијени и разним болестима. Студенти вете-

рине обишли су две сељачке радне задруге и прегледали стоку.

Поред тога одржан је низ предавања из разних области. Дате су две приредбе и једна емисија за село преко разгласне станице, одиграно неколико спортских утакмица итд.

То је углавном учињено у току месеца августа, када нису могли да узму учешћа у раду сви студенти.

### 18 предавања студената из Новог Пазара

Нови Пазар, 30 септембра

У удружењу Савеза студената у Новом Пазару укључено је 35 чланова. Поред тога треба истаћи да су од самог почетка у раду учествовали сви студенти.

А они су радили у неколико сачлчких срезова: Дежевском, Штавичком и Сјеничком. Одржано је 18 научно популарних предавања а удружење је пружило помоћ и дебатном клубу у Новом Пазару.

Студентима су у раду пружиле помоћ партиске и омладинске организације.



ИЗ БРИГАДИРСКЕ БЕЛЕЖНИЦЕ

# Ми и они

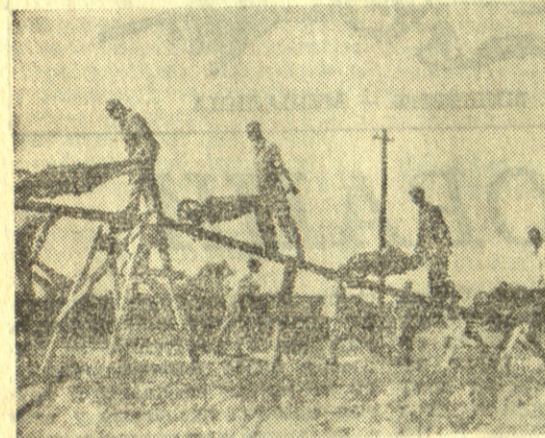
Живели смо у једном логору — зграда до зграда. И радилишта су нам била једно уз друго; они су копали темеље за скрети зид бране, а ми темеље те исте бране. Били смо добри суседи. Били... Јер у другој декади постали смо суседи и на графикаону. Разлике у учинку биле су сваког дана скоро незнатне, тек по неколико процената у нашу корист. А у тој немој утакмици непрекиданих линија на графикаону решавало се ко ће освојити заставу Главног штаба. Наше две бригаде биле су у то време најбоље на Власини. Тако се родило ривалство.

Односи између нас постали су хладнији. Кад се говорило о изгледима на заставу, нису се помињала имена бригада. Говорили смо: „ми“ — и, са нешто мало хладне ироније у гласу, „они“. Код њих је било слично, само што смо за њих ми били „они“, а они „ми“. Газује се, прилику за ситно пецање или неку заједливу примедбу нисмо пропуштали ни ми ни они.

Тако је почело. А завршило се изненада једне олујне ноћи.

Читаог дана небо се рогушило. Облаци су се ковитлали над стрмим брдима са обе стране Врле и заклањали нам и онај мали комадић плаветнила разапет између зелених врхова. Ноћ се спустила нагло. Кроз узани и мрачни тунел наше клатуре, ноћне смене пошле су на радилиште.

У централи нешто није било у реду: на радилишту је владала непрозирна помрчина. Тек што смо почели да се расправљамо са пословођом око тога, осула је киша. Прави летњи пљусак. Скло-



нили смо се у бараку са цементом. Киша је добовала по папирном крову, муње су уз прасак целале тамно платно ноћи и уплитале гуњање громова у нашу песму.

— Људи, какво је ово чудо? — повикао је неко из мрака.

Ућутали смо. Кроз ноћ је продирао неки нови шум. Као да се јато бомбардера у прегећем пику спуштало над радилиште.

— Врда иде — неспокојно је одговорио пословођа.

Као блесак муње у сећању су нам искренуле приче о бесним налетима ове, на изглед безазлене, речнице, о наносима који су покривали трагове вишемесечних напора и поново враћали градитеље онамо одакле су почели. Помислили смо одмах на темеље скретног зида, заштићене само провизорном оградом од дасака.

Тога су се сетили и „они“. Чули смо вику и бат корака. Али како радити у овој ноћи без звезда, без сјилаца, крај запенушаних таласа?

Па ипак... Помрчину су изненада просекли фарови неког камиона који се ту случајно затекао. При њиховој оскудној светлости видели смо их како трче према реци. Нису нас позвали. Нисмо их ни питали да ли им је потребна помоћ. Једноставно — потрчали смо.

Киша је пљуштала. Људи су се саплитали под теретом балвана, падали су и дизали се. Врла је бесно ваљала камење, греде, грање, насрнула на наше дело, упињала се да нам га отме. Ворили смо се. У том сукобу са слепом стихијом заборавили смо на време, на себе, нисмо више разликовали ко смо „ми“, а ко „они“.

Најзад, били смо сигурни да је река савладана. Одахнули смо и погледали око себе. Кроз два оштра снопа светлости промијали су људи, мохри до коже. Киша је немилосрдно шибала, али није могла да спере осмех који је те ноћи зариса сва лица. Њега је родило можда пре него радост успеха, осећање да смо сви ми — „ми“.

## Проблем

Кроз прозор високе једноспратнице пукао је широки видик. Масивно тело водожаје затварало је пут немирним водама Власинског језера, најезеним под глупим милованем ветра. Далеко на хоризонту уздижу се голи плавасти врхови. Негде, њиховим ивицама, протеже се линија граничних каменова.

Седимо. Командант бригаде „Партизан“ прервене разбацане папире и премешта сат са једног краја стола на други. Треба да пишем о његовој бригади. Очекујем један од оних једноликних разговора о нормама, кубичима и културно-просветном раду и трудим се да пригушим зевање.

— Па како у бригади? — питам. Има ли каквих проблема?

— Има — одговара намрштено командант. Ено, оно нам је најкрупнији!

Пратим његов кажипрст. На другу два снажна, мишићава младина истоварују камион камења. Окрећем се команданту.

— Прековремени рад — каже он кратко. Миле „Бомба“ са једним из његове групе. Сваког дана пронађу неки посао, открију где недостају људи. Критиковали смо их, грдили, забрањивали — не вреди!

— Амбиција?

— Ма откуд! Они су и без тога најбољи радници у бригади. Кажу да је глупо да седе без посла кад посла има. И видиш — овако стално.

Опет ћутимо. Камион на друму је истоварен и одјурно је по нови товар, вукући за собом дугачак прањав реп. Два преплавна младина поскакују на расклиматаној каросерији. Расправљају

гласно о нечему и до нас допиру одломци њиховог разговора и смеха. Мислим на моје малопређашње питање о амбицији. И стидим се.

## Лопата „Метка“

Она се звала Метка, а он Ерозија. То су им били надимци, али их је свако у нашој бригади тако звао. А права имена тешко да би им и знали да их нисмо чули оног дана када су уз пљесак и похвале иступали из строја да приме ударничке дипломе.

Била је то једна од оних студентских љубави какве су срећемо у свакој аули између два предавања, каквих има безброј забележено на Калемегданским клупама, које нас прате у овим годинама безмало обавезно као упис и овера семестра.

Скоро увек смо их виђали заједно. Ако је неко видео Меткине плаве косе и очи, за какве се обично каже да имају боју различика, требало је да се окрене само пар корака лево или десно па да угледа исто такву косу и можда само мало тамније очи, повијена Ерозијина леђа и нешто незграпне, уморне кораке. Кажу да се таквог хода тешко одвикавају људи одрасли крај рударских остана у којима су њихови очеви и дедови провели читав живот.

Он је спадао међу најбоље раднике у нашој чети. Рекао бих да је био и најбољи. Јер оно што су многи лако постигали снагом, он је успевао уз напоре, несебично се трошећи, сагоревајући на послу. Зато нису биле ретке прилике:

— Ерозија лакше! Ерозија, не записи толико! Ерозија, дај да ти помогнем!

— Такве су, усталом, биле и једине замерке раду људима у нашој чети.

А једнога дана чули смо и нову:

— Ерозија, ако већ не жалиш себе, сажали се бар на Метку, Сагреш ли?

— Метку? Какву Метку? Нисмо знали о чему се ради.

— Зар не знате? Па и Ерозијина лопата зове се „Метка“. Кажу да у нашој бригади постоји и крамп „Ерозија“, али ја не тврдим. Нисам видео!

Ерозија је, помало збуњено, окретао у руци лопату на чијој је дршци ножем било урезано „Метка“.

Смејали смо се. Ведро, гласно и дуго.

Помислио сам: Кад наша централа проради и венама далековода потече њена врела крв, волео бих да у хладно зимско вече посматрам домове у које ће она унети праву светлост. Да ли ће људи помислити тада да је део те светлости ископао из корита Врле човек који је лопату, којом је својој земљи давао снагу мишица, звао именом своје девојке? Да ли ће осетити да их та светлост греје топлином једне двоструке љубави?

## Граничари

Срели смо се први пут после месец дана. Владичин Хан је лично на велику кошницу пред рођење. Бригаде са Власине враћале су се за Београд.

Пушили смо и причали очекујући полазак воза.

— Слушао сам га.

— Морам да ти испричам шта ми се десило пре две недеље. Пошао сам са још једним другом мало даље од логора. Пријеле нам се купине. Лутали смо тако прилично дуго, заборавили смо и да погледамо где смо. А ти знаш да смо били релативно близу границе. Сељаци причају да се са брда које се види из нашег логора за време сунчаних дана може да угледа Софија.

Изненада, чули смо неки шум. Окренули смо се брзо и угледали како из жбуња око нас вире пушчане пиви. Били смо опколени.

Да ти право кажем — препали смо се. Није то баш много пријатно кад помислиш да неко може, па макар и случајно, да повуче обарац. Почели смо углас да вичемо да смо бригадари, да уверавамо милиционере како нисмо ни мало сумњиви.



Пустили су нас увече. Мало је било завитлавања на наш рачун. Смејали смо се и ми — ма да кисело. Пред одлазак су нам објаснили како је дошло до тога. Један чобанин нас је приметио, непознате и чудно обучене, и дојурно одмах у милицију. У овом крају то је најприроднија ствар на свету.

Видиш, отада често размишљам о томе. Од оног брда са кога се види Софија није далеко до Београда. Па ипак, то растојање није успео да пређе ни један диверзант нити шпијун. Ма да их често убацију. Мени раније никада није падало на памет због чега је то тако. А после сусрета са овим чобанчетом, мали нема ни петнаест година, не чудим се више.

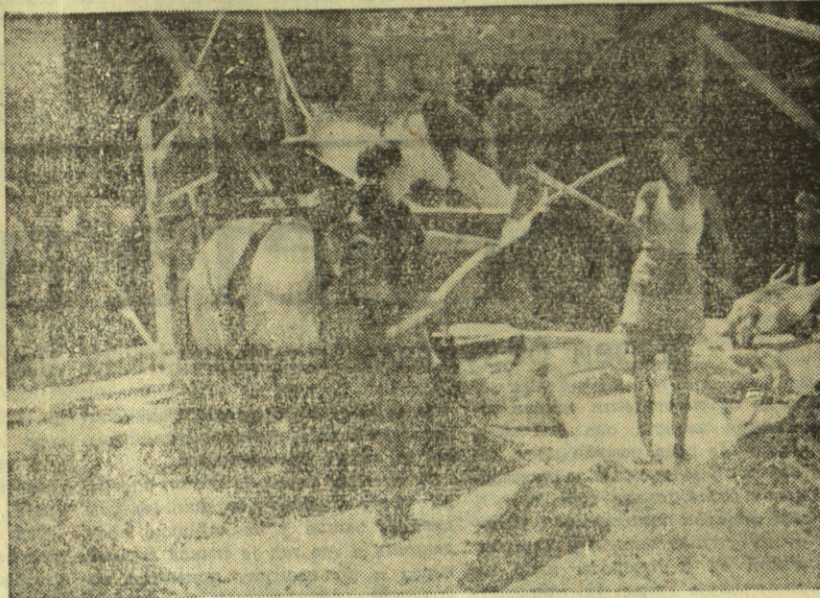
Заћутали смо. Разговор тиме није био прекинут. Водили смо га ћутке плашећи се крупних речи. Јер, гласно речено, разговор се водио на тему „о патриотизму наших људи“. А крупне речи обично изражавају лоше велика осећања.

И чему говорити? То треба видети. И осетити. Треба видети чобана о чију се пажњу, а често и груди, ломе планови непријатеља, те безимене и безбројне граничаре који врше подвиге онда кад мисле да просто врше само своју дужност. Треба упознати студенте који бујицама и напорима одговарају песмом и тепају лопатама као својим девојкама. Треба видети какво је поколење одгајила Партија. Јер то је њено дело.

Понекад се, ипак, морају изговорити и крупне речи.

Саша ВЕСЕЛИНОВИЋ

## Студенти на радним акцијама



## ИЗ СЕВОЈНА

# КАМЕНОЛОМ

Четврта правничка бригада „Ђуро Стругар“ је на изглед њи ваљасниде бакра у Севојну 1952 године постала пет пута ударна и проглашена најбољом бригадом на градњи ваљасниде.

Каменолом: бригада је кроз омањи шумарак стигла до каменолома. Чује се минерско о-о-ј-о! то минери упозоравају на опасност. Затим камени водоскоци, дижу се млазеви камена а затим експлозије. Дим, прашина, припекло сунце, детонације све то, кад је у исти мах пот-

## МАЛИ И ВЕЛИКИ РЕЉЕФИ

— Из дневника —

### 12 ЈУЛИ

... Улазити у тунел значи трагати за оним смишљеним сучењем са равнотинском земљом која постаје наше господарство. Од недавно имам дечачку претставу о вагонету као јеленчету са кратким ушима. Док хватамо те железне уши наши мишићи беже из чворова, али издржавају. Учвршћују се. Унутра се плате карбитке; стручни радници ћућоре. Сводови су ниски и пуни стена као да су столешима гутали кошљоробе. Неко воли да скита по мраку, неко ужива да скаче по шинама. Али голбен од јулских трава који се уоквиру излазом тунела зове нас напоље. Кад исправим своју високу прилику осећам како сам растао као под рангунским кишима. По подне легнемо на траву или ћебад и свако гледа у своју тачку, јер свако има своју мисао. Умор се лагано претаче у смиреност...

### 15 ЈУЛИ

... Има већ десет и више дана од нашег првог сусрета са жичаром, тим упорним возачем у прерији неба. Преко пута логора, на висини веште дечје стреле, полегла је пруга којом се са жичаре довози грађа, песак, цемент. Све то долаже без много напора два белца штајерске расе и моћи. Сама станица, жичара, претставља кулу дебелих стабала, повезаних гвозденим ужади. Иако сам је упознао у оним тресућима ноћи, кад ваздух доноси своја најхладнија копча, лако сам се отргао од језивих прича о овој надљудској саоници. Једино ми није било пријатно да скакућем за карбитком која је скапала и претила својим јединим оком. Те вечери ишли смо да питамо да ли ћемо за сутра добити довољно цемента...

### 21 ЈУЛИ

... Синоћ смо доживели тежак испит живаца. После заморног хрвања са врећама цемента и претовареним вагонетима било нам је пријатно да сибемо у градић. Одесни шаљварам задешила, које нам је дочарало далеки фински мозаик. Тамо је наша фудбалска момчад чувала част земље у борби са „великим братом“. У почетку завукли смо уши као кроз сламчицу да нам од брзописног преноса утакмице ништа не промакне. Наши су играли одлично и водили преможно; они су били у надахнућу. Али какав обрт, какав процеп! Као млади голуб који се после првог лета решио да остане у ваздуху до самог сутона, наши младаци су били засењени сопственим сјајем. Нерешен исход закључно је књижу на де пола. Дубоки мрак је овладао улицама, чије су светиљке титрале као малачак у магли кад смо кренули пут логора. Говорили смо без предаха, пуни нових рачуна, претпоставки.

— Дечурлиска посла! Допустили изједначење! Баш је штета. — И тако корак по корак, реч по реч, са погледом на жичару, стигли смо доста касно. Тањирци су били преврнути.

### 28 ЈУЛИ

... Живети на Власини а не видети језеро — то значи завући руку у мајдан а не извући ништа. У овом зеленом казану, који нас сапиње да мислимо о великим купана брда, упорност познанства замире. И као што то често бива кад се стекну навике под једним кровом и сви покрети увреже на њему, за нас је највећи радни опус био наш тунел уског ждрела а грабове шуме иза логора најчистији дестилат свежине... А кад смо кренули из своје „кућице“ доживели смо више од надања и видели више од Србије. Као дугачка конопљана влас, опуштена са сребрног клубета хлада, пропњио се пут кроз власинске пределе. Са два камиона, добрим возачима и пеном смеха, јурили смо напетог вида и дечачке страсти да свему нађемо тајне и благодсти. Одрасли на питомим мораским обалама, сучени са панонским базеном, загледили у дунавску трезвеност, хитали смо језеру прастарог растиња и нових кротитеља... Између брда, превучених јутарњим елипсама зракова, као беле махуне израгле су бараке. На масивним рољевима стена, што су из зеленог сазвучја избиили својом родоском упорношћу, везане су пароле. „Живели Титови студенти“ пише расутим кречом. Овде се још једном огледа лице народне младости, оне која је на својим грудима носила историју, јер њу стварају колевке народа а не зелени столбови... Пут се пробија кроз проходну клисурицу и нагло се пропњио код насеља Премаје иза чијих се дашчара расипа плавет језера у облику јеленског рога. Обесне тројке из руских скаски, чамци из финских магли, сенке и шетње крај Сене — тај свет из књига столећа имао би снаге поређења са овим даљинама, али би са достојношћу позлаћене прошлости скинули капу унцима и јунацима ових предела... До водожаје стигли смо кроз лаке сенке брезових шумица. Вода одувек привлачи младост. Власина нас је позвала без погаче и трпезе. А ми смо јој пали на недра као матросе после туђине. Велом радом обрасла брана биће чувар водених снага. Као големи трапез под травом она је зашла у утробу планина, Језеро се протеже неких 12 км. у дужину, али се ипак сапиње под зеленим мачевима брда... Да је остала мутна као чергашка суза Власина би била Вандеја наше изградње. Овако она је постала водоноша високих пећи маште и јаве. Постала је врлетна и тежачка песма међу песмама у дурашном народу међу народима. Тако још једном топла јулска земља постаје топлија а бригада спремија и ведрија...

М. М.

Рано јутро. Устала једна суседна бригада да се „освети“. Сви у строју.

— Другови хоћемо ли тишину да четврта спава?

— Хоћемо! — (Одијење)

— Другови три пута ура за рекорд!

— Ура — ура — ура!

— Три пут ура за каменоломце!

— Ура — ура — ура!

Али и поред тако ситних другарских „услуга“ ми смо били омиљена бригада — понос Правног факултета.

На незваничној конференцији договори се чета да сутра освоји нов рекорд. То је мало необична форма рада, али ето била је. Запне се живава, пригрле се стене и ето нов рекорд. Што је више пролазило време све смо били бољи мајстори посла. Није било лако избанити 96, 99, 110, 113 корпи. Све су то данни када смо били радоснији него када нас је отац први пут водио у школу а у торби је звеккала таблица и пар писаљки. То су рекорди, то је улазништво.

Ујутру се радило за победу у такмичењу за Шести конгрес за прелазну заставину.

11 јули.

И она је залећнчала на челу бригаде. Нова победа, нов рекорд у част заставине. То је била бригада рада — бригада рекорда.

А командант?

То је један од оних који није сањао о слави, који се није сањао са пословођом за кубик и милиметар да би били ударни, који није командовао — који је волео и чуввао људе.

— „Чобани“ (тако нам тепа) данас полако.

Тако би говорио после рекорда који је постављен пре неки дан. Мало касније позвао га је главни штаб, а „чобани“ увече се враћају са песмом.

„Севојно ће правнике да памти...“

то је песма рекорда.

На први поглед изгледа да је каменолом „мајдан“ за рекорде, али ко зна шта значи голим рукама хватати камен, тешким чекићем седам сати тучати камен, тај ће разумети елан и љубав према новој Југославији.

Ближи се крај. Треба рећи — довиђења Севојно!

И постићи оно што још нико није учинио на каменоломцу. Заиста, четврта правна је учинила оно што није нико. У част Шестог конгреса и последњи дан Севојну био је рекорд од 120 корпи. Радило се својски, владна декада. А сутра? Сутра смо постали пети пут ударни.

М. Милетић



Јутарње умивање..

# Не заборавите нас и пишите нам

— НЕКОЛИКО УТИСАКА СА ДВАДЕСЕТОДНЕВНОГ БОРАВКА У ШВАЈЦАРСКОЈ —

Природне лепоте Швајцарске нису непознате свету. Већ деценијама туристи и други посетиоци свих земаља света обилно посматрају број стеновника ове мале земље у центру Европе. У чему је драг швајцарског амбијента? Један швајцарац је на ово питање дао лаконски, али у суштини тачан одговор: „Горноликост — то је оно што даје посебан шарм швајцарском амбијенту“. А можда је још тачније рећи — да је то јединство у ра-

зноликости. И заиста сваки швајцарски кањон, поред специфичности изгледа било у погледу природе, било у погледу архитектуре, поседује нешто заједничко, што га везује са осталима.

Шта се једном странцу који први пут долази у ову земљу намеће као први утисак. То су језера уоквирена шумовитим брдима, високи глечерски врхови са својим жичаним железницама, тзв. „телеферик“, електрифициране железнице које

се пробијају кроз безброј тунела, укусно уређени градови и села, солидни друмови који изводе туристе до највиших глечерских врхова, баште са воћем и ливаде богате пашом. Једном речи, Швајцарска у целини претставља један прекрасан пејзаж, достојан кичице великих мајстора. Због тога је потпуно схватљиво зашто је Швајцарска у свако доба године бројно посећена странцима.

начела квекерске организације, која је иницијатор овекаких семинара већ пет година уназад.

Сви проблеми који су дискутовани на семинару могли би се сврстати под један општи: темељи међусобног разумевања, добре воље и шира међународна. Теме које су улазиле под овај општи проблем биле су такође веома општег карактера, као на пример „Физиолошки, психолошки и антрополошки услови мира“, „Одговорност савременог васпитања“, „Уједињене нације и светски парламенти“ итд. Као што се види свака од ових тема могла би да се разгранча на неколико узјих и тиме би се допринело већој плодотворности и бољој конкретизацији дискусије. Међутим, изгледа да је то код њих мање више устаљен стил дискусије, стили који пати од превелике ширине, али не и од превелике дубине. Но то ипак не значи да су дискусије биле на слабом нивоу. Напротив, било је људи који су веома зрело и веома зналачки расправљали о појединим проблемима друштва, природних наука, филозофије и других области, где се показивала висока култура и одлично познавање проблематике, без обзира на то што се осећао недостатак солидне опште филозофске оријентације. Саве дискусије биле су веома живе, масовне и доста демократске. Не сматрам да су биле до краја демократске, због тога што се осећало да извесан број учесника семинара друкчије изражава своје мишљење на званичним дискусијама, а друкчије у слободном разговору. На пример: претставник једне зависне земље прилично је отворено говорио о тежњама свога народа за национално ослобођење, али је и поред тога нама у приватном разговору рекао да би о томе и не само о томе, могао много више да говори, али не овде. Он ипак студира у Француској о трску своје земље, што никако не значи да не би могле уследити извесне репресалије према њему.

Други изразит пример недовољне демократичности повезан је са једном дискусијом која је требало да размисли улогу религије и њених институција кроз историју до данас, затим однос религије и природних наука, са чиме је повезан и стари филозофски проблем односа материје и духа. То постоје када смо ми највише дискусију присуствовао је дебатни и свештеник из Клостера. Обзиром да се већ знало да смо ми припремили дискусију у вези са религијом и да је изненада највише свештеник, настала је у семинару веома напета и деликатна ситуација. С једне стране требало је одржати атмосферу пијетета према госту свештенику и његовим верским убеђењима, а с друге стране дискусија је захтевала да буде вођена на прикљивачкој и научној основи. Такву дискусију припремили смо баш ми. У једном тренутку руководство семинара било је склоно да ми не узимамо реч у дискусији, међутим на нашу интервенцију и интервенцију неких учесника, ми смо ипак дискутовали, али не тако глатко. Наљућени свештеник фуриозно нас је ометао са честим упадцима „не, то није истина“. Природно је да смо ми у знак протеста прекинули са излагањем (додуше били смо дошли скоро до краја) ма да су скоро сви инсистирали да завршимо. У току дискусије нико се није отворено изјавио за атеизам Југословена, али је наше излагање потакло многе учеснике да дискутују макар и у уједињеној атеистичкој форми, што је исто тако доводило у веома негодан положај присутног свештеника. После дискусије већина нас је прилазила и изражавала задовољство поводом нашег излагања, а неки су нам и дискретно секретали пажњу да се потпуно слажу са нама. Међутим, чињеница је, да они нису смели отворено да излажу своја схватања у дебата.

Најдискутованије теме на семинару биле су ове: „Коегзиција Источа и Запада“, „Разлика између Југославије и СССР-а“, „Положај Југославије између Источа и Запада“, „О демократији у Западним земљама — СССР-у и Југославији“. Колико се извесни проблеми савремених међународних односа потребно тумаче и схватају, доволно је навести само нека питања која су се постављала у вези са положајем Југославије. На пример, може ли Југославија остати независна земља између два табора? На чијој би страни ратовала Југославија у случају рата? И онда једно провокаторско питање — шта би ми радије изабрали, амерички или совјетски империјализам? Које је по нашем мишљењу мање зло? Није било тешко прозрети окуда долазе оваква питања. Било је очигледно да су она плод информбирске пропаганде.

Једна Италијанка из Напуља се физиономијом типичног учитељице некоег језуитског колеџа (а то је је-

сте како ми је рекла), била је од свих запажена својим сталним запиткивањима и са својим, за ову средину, „напредним схватањима“.

Италија је била заступљена са још једним претставником — асистентом друштвених наука из Рима. Тај млади човек тешко је оптерећен баластом фашистичке идеологије. Учествовао је у своје време у рату против Грчке и два пута био рањаван. Јако се успротивио кад сам почео да му говорим о фашизму д'Анжурија и идеализму Крочеа. Иначе је ватрени поборник против америчке експанзије у Европи, посебно у Италији. Није било тешко уочити на којој је основи ова нетрпељивост према Америци. Млади асистент из Рима жели Европу без америчке, али по могућству са италијанском доминацијом. Он жели Италију у старом фашистичком сјају из доба Мусолинија, Бенитоа и д'Анжурија, па ипак се он усудио да изјави како у комунизму нема личне слободе и да нам постави провокаторско питање: Колико има партија у Југославији и може ли се изразити неслагање са Владом? Одговорио сам му прилично гневно да код нас нема слободе за исповедање фашистичке идеологије као у савременој Италији у којој се потирују старе аспирације. Је за освајање света, али зато постоји свестрајни развој и остварена слобода личности, потпуна слобода принципјелне и стваралачке критике по свим питањима, баш оно што нема у Италији и поред постојања великог броја партија.

Друга група учесника могла би се окарактерисати као група са схватањима западно-европске демократије у којој је било људи са јаким присемама проамеричког духа, религиозне затуцаности, док су се неки од њих трудили чак да се појављивањем говоре о мјеркисму, једном речју сви су били веома толерантни и коректни (сем неких изузетака) вичито у односу на Југословене, што су и испољили својим живим интересовањем за проблеме нове Југославије.

Трећа група имала је најјасније изражену физиономију. Њу су углавном сачињавали претставници азијских и афричких земаља. Са нама смо успоставили врло пристојан однос и доживели најпријатније тренутке на семинару. Пријатељство са њима било је поента наших успеха, а њега није било тешко постићи. Постојала је нека невид-

љива веза која нас је чврсто спајала, просто речено они су у нама гледали исто што и ми у њима: борбе за слободу малих и дуготрајних земаља, за хуманије перцепције човека, за трајно пријатељство међу људима. Није било тешко уочити да су се Југословени обично налазили у друштву азијских и афричких пријатеља. Са нама се једне вечери, шетали смо ваљедно са једним Индонезијанцем — Хасаном и Индусом у тешкој да се мало освезимо од напора дневних дискусија. Почели смо и да певам. Наравно сваки је изступао са својим националним песмама. Друштво из Бања Луке, која је са нама била на семинару заповела је тада „Конух планином“. Било је заиста дивног склада између речи и мелодије ове песме и брдовитог предела са хумом једног планинског потока на коме смо се тренутно налазили. Хасан је стао задовољен и остао је тако дуго без речи. Он је немо уживао, иако није знао речи ове херојске песме. Сутрадан, обратио ми се са патосом: ја много волим слободу, много волим све што опева слободу. Ах, слобода, слобода, завршио је, увек насмејани младички из Индонезије, коме слобода као некако божанство испуњава читаво младо биће. Није прошло дуго времена и Хасан је прошло дуго пева „Конух планином“. И певао је са осећањем јер му је била блиска и израза његове душе, иако са другог континента.

Биланс нашег боравка углавном је позитиван. Југословени су успели да масовно заинтересују учеснике семинара за проблеме Југославије. Било је ту и непријатељских и провокаторских испада, али је чињеница да смо ми остварили једно лепо пријатељство и успели да обавестимо многе учеснике семинара о стању у нашој земљи.

Плод једног таквог пријатељства опледа се у свечаном испраћају Југословена и још двојице другова. Иако је падала јака киша, више од половине учесника изашло је на станицу да нас испрати. Са улазном возом у станицу настало је дирљиво опраштање са топлим позивима „незаборавите нас и пишите нам“, Ушли смо у воз. Наши пратиоци су насмејалих лица махали рукама. У тренутку кад је воз кренуо, Хасан је запевао неку чежњиву националну песму коју су сви остали прихватили. Била је то сигурно песма о слободи.

Миленко МАРКОВИЋ

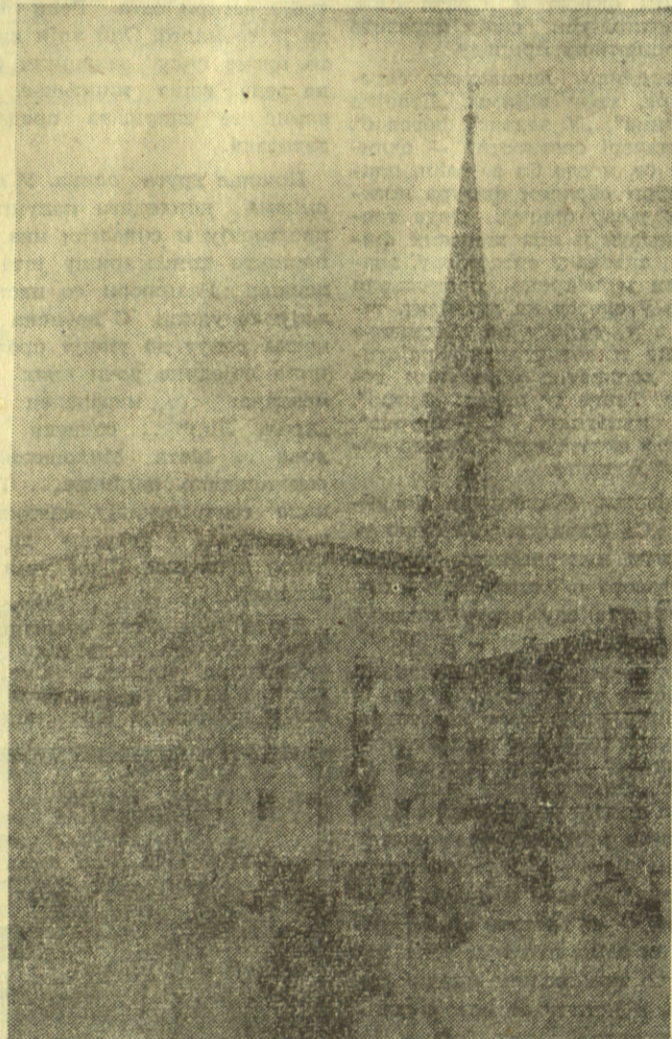
## Животни реализам Швајцараца и перспективе њихове неутралности

Изгледа као да су природни услови погодили Швајцарцима. Стратешки положај њихове змље у срцу Европе, један је од вазних фактора њихове дуготрајне неутралности. Други фактор тесно повезан са првим јесте политичке природе, и условљен је међународним политичким разлозима: Свакако да су Швајцарци, лишени перипетија ратова, имали доста времена (они већ скоро 200 година не ратују) да се посвете унутрашњем уређењу земље и подизању животног стандарда. Они су постали остварили те чињенице и свесно користе те могућности, условљене стратешким и политичким разлозима који погодују њиховој земљи. Ако се мало дубље уђе у свакодневни живот њених становника, то се да одмах уочити. Један ми је Швеђанин, — гакође учесник семинара — рекао да има утисак да у Швајцарској доминира дух трговине и економије, да их је то толико апсорбовало да су с друге стране остали без богатства маште и истанчаних осећања. Сувише су комерцијалисти, додао је, да би били добри песници, сликари и томе слично. Мој пријатељ Швеђанин који се додуше сувише креће у регионима литературе рекао ми је једну истину о животној атмосфери швајцарских становника. Управо он је рекао оно што је истакнуто Швајцарац Рене Вовар, уложајући учеснике семинара са Швајцарском у прошлости и садашњости, окарактерисао животним реализмом и позитивизмом швајцарских људи. Рене Вовар је нарочито подвукао да Швајцарска оваква, каква је данас, није плод делатности каквог духа или идеје, већ резултат и израз реалистичког начина живота. Воља за независношћу и слободом, смисао за стваралачки и реалистички начин живота, чија је филозофија изражена у познатој максими „primum vivere, deinde philosophari“ (најпре живети, а онда филозофирати) карактерише дух и менталитет Швајцараца.

Наравно да је све то прожето духом неутралности и немешања у међународне спорове. Неутралност — то је њихово животно питање; са њеним губитком прекинуо би се деценијама мирнодопски развој који је од неоцењиве користи за

Швајцарску. Међутим, не ретко, поставља се питање перспектива ове неутралности, која је тако благотворно деловала на привредни развој земље. Или још вредније речено, поставља се питање, да ли на Швајцарска у евентуалном будућем рату, моћи да одржи своју неутралност? Ово питање није без основе, ма да је то ствар будућности и ма да је врло нежељано вршити било каква пророчања. Међутим, Рене Вовар је истакао да постоје реалне основе за постављање једног таквог питања. Наиме, он

је подвукао чињеницу, да у политичком јавном миљењу Швајцарске, постоји извесно струјање у правцу Запада, да се у једном делу штампе истичу симпатије према Западу а нетрпељивост према Истоку. То већ није строга и доследна неутралност. То је у клици потенцијална опасност за будућност швајцарске неутралности, која разуме се, не зависи само од унутрашњих фактора, али су они несумњиво важни и могу опирати значајну улогу у будућности било у позитивном било у негативном смислу.



СА ИЗЛЕТА У СЕНТ МОРИЦ

## Карактер и циљеви организације Квекера

The Society of friends (Quakers) — како носи назив ова организација, прокламује за свој основни циљ: остварење трајног мира у читавом свету помоћу пријатељских веза и узајамног разумевања, отклањајући националне, расне и културне баријере. У том свом пафизму који је зачинен неким веокиришћанством XX века они иду дотле да на семинару пуштају све и свакога па чак и претставника Франкове Шпаније. Ми смо тражили да нам објасне због чега су то допустили. Међутим, добили смо веома маглови и неодреден одговор. Према њиховим речима, ми овде не долазимо као претставници држава, већ искључиво као пријатељи једни другима, који траже заједничка решења за остварење трајног мира и разумевања међу свим народима. Не би се дозволило, како они кажу присуство неком озлоглашеном непријатељу човечанства, док свима осталима па и Шпанијцима, за које они изражавају уверење да нису фашисти, треба помоћи и треба их укључити у „Друштво пријатеља“ и активизирати их у борби за мир. Јасно је да се ми са таквим схватањем нисмо могли сложити. Исто тако су веома „широкогрудни“ и у погледу религије, јер према њиховим принципима без обзира на верску припадност (изузимајући атеисте) свако може да постане члан ове организације. Међутим, ортодоксни квекери нису ни протестанти ни католици ни муслиманци итд., они не припадају ниједној од постојећих званичних религија, али зато немају ни неку своју посебну, нити пак имају цркве или каквих других чисто

верских институција. То би требало да буде нешто ново у односу на постојеће религије (на пр. по њиховом схватању није обавезно веровати у бога, али сваки човек има у себи нешто што му служи за идеал и у шта он треба да верује). Међутим, све је то нејасно и недовољно одређено. Ако би се хтела окарактерисати суштина и праве побуде ове организације, на основу свих факата то је тешко уочити. Па и поред оскудности факата, могло би се рећи да се ту ради о покрету одређених друштвених слојева Америке и Енглеске, који на платформи пафизма и националне, расне и културне толеранције,

желе да проперирају дух англо-америчке демократије. Овако нешто могло се закључити из карактера већег броја предавања и дискусија, затим из чињенице да је идеја за оснивање ове организације потекла истовремено и у Енглеској и у Америци, да се нарочито развила у Америци и да је финансирају обично богати слојеви друштва (на пр. у Енглеској постоји позната породица, сопственике неке фабрике чоколаде, која активно учествује у раду квекерске организације). Па ипак се једно може са сигурношћу тврдити: посета Југословена овим семинарима у будућности корисна је и потребна,

## О семинарима

### и њиховим учесницима

Ретко је то задовољство провести извесно време у заједничком животу и раду са студентима разних националности. Нарочито је задовољство наћи у туђој земљи код странаца на симпатије и разумевање према новој Југославији, али је тек посебна радост и част браћини боје своје земље, борити се за истину у својој земљи и помагати необавештеним и добронамерним људима да схвате суштину проблема и положај у коме се налази нова Југославија. У таквој атмосфери пролећу су Југословени двадесет дана на семинару у Швајцарској, у лепом туристичком месту

Клостеру у Кантону Гривон. То је био скуп од десетнаест нација, са свих континената света. Од афричког Тоголанда са својим обојеним претставником, преко азијских земаља — Јапана, Пакистана, Индонезије, Индије, Вијетнама, затим Америке и Европе која је била заступљена са највише земаља: Енглеском, Југославијом, Француском, Италијом, Немачком, Скандинавским земљама итд. дошло се заиста до једног широког интернационалног скупа који се знајај није смео потцењивати (бар са наше стране) без обзира на религиозна, апстрактно хуманистичка и пафистичка

ПРОЗ УНИВЕРЗИТЕТЕ У СВЕТУ

### СТУДИЈЕ ПРИРОДНИХ НАУКА ТРАЈАЈЕ У ОСЛУ ШЕСТ ГОДИНА

На универзитету у Ослу припрема се измена студија природних наука. Студије ће трајати 6 година и биће подељене у први период од 4 године и други од 2. На првој години првог периода предавања су елементарне студије; студенти ће моћи да бирају 4 од 6 основних курсева из математике, физике, хемије, геологије, биологије и географије. У следеће две године они ће пратити курсеве из различитих посебних предмета, али интензивна специјализација је тек у четвртој години. Задње 2 године студије, други главни период, биће посвећене обучавању у научном раду.

### РУСИФИКАЦИЈА У ЕСТОНИЈИ

У Естонији је одређено лето 1953 за прославу 150-годишњице Тарту универзитета (у Дорпату). Смештен у центру Естоније, Тарту универзитет основан је пре 320 година. Фашификоване старости овог универзитета је део спровођења русификационог програма. Померање

годишњице унапред има за циљ да докаже да су универзитет основали Руси.

Тарту универзитет основао је 1632 године шведски краљ Густав Адолф, а 1932 године прославља се његова 300-годишњица. Међутим, сада се пориче допринос скандинавских и балтичких народа за развијање овог универзитета. За годину оснивања руски бирократи прогласили су 1802, а то је година кад је руски цар Александар I дозволио универзитету у Дорпату да настави своју делатност, која је била стапа за време ратних година.

### ПРОЈЕКАТ СТУДЕНТСКОГ ГРАДА У МЕКСИКУ

Нови „град“ Мексиканског националног универзитета подиже се у предграју Мексико Ситија и биће подељен за 26.000 студената. Додуше, нова појава у мексиканском универзитетском животу, биће одрабавни за различите националне групе наспраж студентата. Универзитетски град ће обухватити и широк спортски центар са великим стадијоном. Цена пројекта је око 20 милиона долара.



Зграда у којој је одржан семинар. Менте Клостеро

## Критике и прикази

ИЗЛОЖБЕ СЛИКА  
МИЛОША БАЈИЋА...

Ликовно стваралаштво Милоша Бајића упознали смо углавном после рата на редовним изложбама УЛУС-а и, касније, групе самосталних. Почетак Бајићевог уметничког образовања датира још од 1935 године које је морао да напусти за време рата, боравећи у злогласним логорима. После рата наставља студије које завршава 1949 године, да затим продужи свој рад на Академији ликовних уметности, прво као асистент а затим као доцент где и сада ради.

Добар део студија посвећује проучавању академског реализма и схватању ренесансних тенденција.

Задњих година тежи ка проналажењу савременог израза који би одговарао животу код нас — нашој стварности и транспоновану истине узете из живота градећи на њој концепцију слике. Проучавајући савремени ликовни језик и његове појаве Милош Бајић узима став активног тражења, тежећи да тај језик и те појаве у његовом ликовном изразу потенцирају идеју мере пре него експлозију духа. Да оне буду пре постигај у стварању него шаблон и узор који би био прихваћен и на који би

у тематици нужна је у ликовном стварању нашег времена — у то нас уверавају изложбени радови Милоша Бајића. Недајући предност једног доживљаја над другим, Бајићеве слике нам говоре о примарној сликарској инвенцији манифестованој кроз непосредност доживљеног, уносећи елементе стварања, не само за себе и ради себе, већ у оквиру друштва дајући кроз тражење његово разноврсност и уз то несумњиво показујући велики интерес за збивања у том оквиру. Бајићеве слике нам говоре и о сликарској жељи да процес стварања приближи ка потствости, да објасни и пружи пуно сазнање вредности транспонованог личног доживљаја. При овоме указује гледаоцу пре на естетске неголи на педагошке моменте, изазивајући у њему разумевање посматраног дела и блискост са истим.

Међу изложеним сликама треба споменути: „Сећање на Матхаузен“ и „Отмица“ које се истичу својом тематиком и драмским обележјем.

широком скалом боја, које вибрирају својим тоновима уносећи елементе животне ведрине и тумачећи до максимума уметничкога осећања.

Два уљана рада „Мотив са пристаништа“ и „Трабакула“ импресионирају како тематском тако и колористичком обрадом где преовлађују сиве боје, које ипак делују ведро, а посебно однос светла и сенке побеђује интерес посматрача указујући на широке сликарске могућности. Овде треба додати и слику „Жена у ентеријеру“ рађену чистим плинама боја у контрастима светло црвене и плаве, те свеже делујући начином обраде.

Својом психолошком обрадом готово у сваком потезу истичу се „Мајка и дете“, „Глава младића“ и нарочито „Два цртежа“ (рађена бајцом).

## И СЛОБОДАНА ГАВРИЛОВИЋА

При улазу на изложбу слика Слободана Гавриловића посетилац застаје пред исписаним речима: „Да би се разумела сликарска дела, потребно је назрети уметника и са озбиљном искреношћу објаснити његове намере.“ Не звуче ли ове речи по мало као опомена гледаоцу? Али када при изласку са изложбе опет поглед скрене на ове упадливе црно по белом исписане речи и најмања сумња ће проћи.

Заиста, потребно је назрети уметника — сликара и озбиљно и искрено схватити његове намере. Изложба Слободана Гавриловића то омогућава и пружа.

Оно што највише импресионира гледаоца и ствара трајан и упечатљив утисак, јесте сватко и ведар колорит, не заборавајући и на вредност цртежа као значајне компоненте у ликовном изразу. Чини се као да боје у свом широком регистру вибрирају у атмосфери пуног духа и веселости, свежине и младалачког заноса музицирајући од најнижих до највиших тонова и дочаравајући преко тога симфонију боје и осећања. Васпитан у београдској уметничкој школи уочи рата, радознао и непосредан, Слободан Гавриловић у широком замаху своје палете обухвата, успевајући у томе у доброј мери, разноврсност живота и доживљаја, дајући место у свом ликовном стварању пејзажу и фигуралној композицији, мртвој природи и портрету. Ма да се у његовом раду често осећа утицај Матиса и Вонара, Гавриловићу то служи као потстицај на путу да пронађе себе и изгради свој лични израз.

Гавриловић захвата живот, тумачећи га у свом његовом хуманом и универзалном карактеру, транспонујући лични доживљај ненаметљиво, уносећи пуно жара у стварање и тежећи при томе ка проналажењу, у чему доста успева, што погодније форме, за тумачење свог израза.



Милош БАЈИЋ: Јутро у Немили

Искрен, често ведар и снажан, изразито осећајан и индивидуалан Милош Бајић нам је показао низ радова који носе посебно обележје тражења личног савременог израза дајући на тај начин свој удео у ликовном изразу код нас уопште.

У ово нас уверавају изложбени радови Слободана Гавриловића.

Сцене из сеоског живота: „Вршидба“, „Жетварке“, „Јутро у Шумадији“ говоре о сликарској тежњи да и у композицији огледа и изрази себе, акцентирајући своју изразито колористичку природу.

Неколико изложених ентеријера, међу којима: „Девојка и птица“, „У зеленој фотели“, „У плавој светлости“ — одликују се, могло би се рећи, пластичном обрадом фигура истичући њену форму. Овде треба додати и низ женских фигура, актова у ентеријеру, зналачки и искрено постављени како у односу на амбијент, тако и у односу на истицање форме и потцртавања појединих деликатно обрађених детаља. Такве су слике: „Јутро“, „У купатилу“, „Ноктурно“, „Акт у ентеријеру“, „Одмор модела“ и друге.

Пејзажи, (Караорман планина“, „Са Охридског Језера“) углавном колористички обрађени, говоре о сликарском интересу и за ову врсту ликовне тематике.

Портрети „Жена у црвеном“, „Девојка у зеленом“, „Жена у црном“ имају осим наглашене колористичке индивидуалности и извесну психолошку обраду чиме употпуњавају импресију којом делују да посматрача.

Мртве природе „Зелени сто“, „Сиви сто“, „Црвени сто“, „Мртва природа у црном и зеленом — су гледане одозго, рекло би се из птичијег угла, као што то чини већина младих сликара, и истичу се интензивним контрастима јаких боја у јединственој колористичкој површини.

Слободан Гавриловић има несумњиво сликарско осећање, знања, љубави и интереса да у свом будућем раду да још веће резултате, изградивши још снажнији израз у свом непосредном сликарском стваралаштву.

Милутин МИЛОВИЋ

ИСПУЊЕНЕ ЖЕЉЕ  
и порушени идеали

После овако неодређеног и помало апстрактног наслова, принуђен сам да заузем позу конференсије и да пред још неподигнутом завесом објавим прави наслов ове трагикомедије. Дакле: пријемни испит на Академији за позоришну и филмску уметност.

Повлачим се. Завеса. Први чин, прва слика. Просторија Академије. За малим белим сточићима седе кандидати. Полаже се писмени испит. Неки пишу испод наслова „Елементи позоришне претставе“, а неки испод наслова „Шта је то режија“. То су теме које су кандидати добили да по избору на једну од тема напишу задатак. С времена на време зашупти хартија, зашкрипи перо или се чује неко тихо мрљање, па и оно после једног „пст“ нестане. Сала је пуна дима, скоро пред сваки кандидатом је хартија која замењује пепелару. На њој по неколико опушака, њихов број се стално повећава, припаљују се нове цигарете, млади уметници (?) размишљају. Ова нединамична и монотона слика траје четири сата. Рећи ћете да је то много. Они који ни за то време нису завршили рад, не деле ваше мишљење. Ова слика се завршава предајом задатака.

Почиње друга слика. У групицама кандидати напуштају просторију и силазећи низ стениште коментаришу шта су писали. Разговори се настављају на улици. С времена на време допру до ушију пролазника поједине речи ових коментара: ... мизансцен ... „краљ Лир“ ... сценска пажња ... Мата Милошевић... емоционално памћење... Групице се растурају, кандидати се разилазе у уверењу да су добро написали. Први чин је завршен.

Други чин. Уско стениште Академије. На њему седе повећа група младића. Све по двојица да би се са стране могло и пролазити, јер стени-

Предавања  
АЊЕС АМБЕР

Ањес Амбер, помоћник директора Галерије модерне уметности у Паризу одржаће на групи историје уметности следећа предавања:

1) 3 октобра у 18 часова, соба бр. 87 — Природно-математички факултет: са темом: „Дело и живот Давида у светлости историјског материјализма.“

2) 6 октобра у 18 часова, читалница семинара историје уметности са темом: „Историјски материјализам примењен на Романску скулптуру.“

3) 7 октобра у 18 часова, читалница семинара историје уметности, са темом „Средњовековна уметност у Данској.“

Сва предавања биће пропраћена пројекцијама.



МАРКО КРСМАНОВИЋ: Мотив са акције

Слободан ГАВРИЛОВИЋ:  
Жетварке

се угледао без уношења критичких елемената, а тиме и одузео право себи — као припадник наше генерације сликара — да буде стваралачка.

И на овој изложби долази до израза тежња послератне генерације наших сликара, којој и Милош Бајић припада, тежења да се изађе пред шири аудиторјум, пред гледаоце, са својим ставом. Реч је о потреби за тражењем и еманципацијом израва младих сликара у настојању да нађу меру у ликовном стваралаштву које би било исти нити одраз нашег живота и наше стварности — испуњене радом стваралачким духом.

Стога у радовима Милоша Бајића видимо општу тежњу да преко боје и форме, потцртавајући њихов значај, изрази и пренесе непосредан доживљај узет из живота у уносели лак и ведар дух као и разноврсност интереса за сваку његову манифестацију. Свестрано интересовање и универзалност

„Водоноша“, „Глава девојке“, „Девојка“ изразити су примери Бајићевог ликовног стварања под утицајем проучавања античког сликарства, попримајући његове карактеристичне одлике.

Својом обрадом импресионирају слике „Јутро у Немили“ и „Под утиском из позоришта“ које речито говоре о непосредном изразу уметничког доживљаја, ненаметљиво, дискретно и искрено.

Слике „Два акта“, „Девојка пред игру“, „У Ентеријеру“, рађене темпером (добри се утисак да у овој техници Бајић најлакше долази до свог израза) дају низ индивидуално обрађених актова и сведоче и овде о Бајићевој тежњи за разноврсношћу у тематици и тражењу погодне форме у манифестацији сликарске инвенције. Ове се слике одликују и

Новак забаци раменима. Капут је био сувише широк. Рекао би да га је неко, онако мршавог и малог, вукао к земљи за рамењаче које су скоро до сред мишица достизале. И нове сукнене панталоне биле су дугачке, тако да их је морао сваки час придржати. Схвати да је погрешно. Боље би било да је одијело позајмио од неког другог суседа а не од Обрада. Обрад је био скоро два пута виши од њега. Тако је то када се не промисли.

Новак стави руке у џепове, прислони се уз чатму свог нахереног кућерка који је, са свих страна опкољен шумом, изгледао као нека играчка. Он погледа на њиве и сјети се како је прије дваеста година дошао са оне стране Таре и ту се населио. Његово данашње зимање, изузев мале ледине, где је одмах саградио колибу, било је под шумом. Али, жилаве руке и године савладале су шуму.

Кад је извадио последњи пањ из оне њиве до шуме умро му је старији син. Тачно 18 година прошло је од тада. Јоксим је тек био закорачно у петнаесту годину. Новак није знао од чега му је син умро. Син је занемоглао, боловао неколико недеља и отишао на онај свијет.

А када је изгубио прво сина неки је рођак рекао да је Јанко умро од срчане болести. Новак је повјеровао јер Јанко није много боловао. Преко дана је косио, увече је легао здрав, а ујутру освајно мртав.

Онда су сусједи рекли: „Е сад је ред на Иванку.“

Он није повјеровао у бапске приче, али се бојао за своју јединицу. Ко зна, можда и те бабе имају право. Можда заиста постоје вјештице. У свијету свега има, јаво га одио!

Новак заглади сједи брч. Космате обрве до половине сакрише сјетне црне очи.

А оне бресе што су све више ницале на ливади и њиви, требало је посјети и спалити. Чудно

## ПРИЧА „НАРОДНОГ СТУДЕНТА“

## ВРАНА

Миодраг БУЛАТОВИЋ

је то вражије шибље! Чим човек онемоћа, оно црпећи снагу из земље, из сирових и јаких, добро утарђених крља, стане да необичном брзином расте и осваја с мукотом искречну ледину. Озиму раж већ је требало сјати, али чиме да се њива узорје? Сусјед вјероватно неће дати волове, јер му ни онај лањски дуг још није вратио...

Вила је недеља. Јацаји звона бјелополске цркве пловили су испод згузваних облака досезали до Новаковог уха и овлаш дотичући сланом опалу траву, губили се у пожутелом шипражу...

Вањоселским путем, према гробљу, као недотучена змија вукала се гомила свијета. Као да мли, испред поворке је одмицао и бјеласео се мртвачки сандук.

Дебели реп црне змије увуче се у Ђапаново гробље. Сандука нестане. Постоји у народу прича која каже да је некада, за вријеме Туреко, био неки лијепог чобанин Ђапан. Убили су га Турци и ако није низашта био крив. Од тада су се на том узвишењу, гдје је Ђапан погинуо, почели копати православни селаци околних села.

Новак уздахну и приђе амбару. Дубок и промукао женски глас запомагао је:

„Људи моји добри, отворите ми врата! Ону да убијем! Он је за све крив, сад један! Богдане, очи моје извабене... да видиш како ме бију... Чувај се рођени... Неки људи стално пријете да хо-

ће да те ухвате и објесе. Бјежи им... Њих има много... читава војска...“

Између брвана малог, шиндром покривеног амбара пробјави се хистеричан аветињски смијех и ледео Новаково срце.

Да ли је заиста он крив што је Иванка полудјела? Сви по селу су говорили да осим њега нико не носе кривину за то. Али, доктор је овако казао:

„Има и до тебе, Новаке кривице. Што си Јој бранко да се уда? Али ти нијеси само крив. То вам је у крви.“

Ђекар је то рекао јер је знао да је Новаков ђед био луд, да је у гроб одио некаку гадну љештину, од које му је био почео да опада нос. О њему су кружиле чудне приче. Некада је био добар домаћин. У тору је имао по неколико стотина оваца. А под старост се почео скитарати по варошима и кафанама. Скоро сву имовину је пропнио. Новаков отац је наслиједио само краву и пет оваца.

А људи који нијесу дједову болест доводили у везу са Иванком говорили су да је Новак крив, јер није дао да се Иванка уда за Богдана.

И бац су смијешни ти људи! Томовићи су били Новакови кривци. Богданов отац, онај кљаста Петар, убио је Новаковог брата. Томовићи су дуговали крв. Трбало је само чекати згодан тре-

нутак и осветити се, а не никако склапати пријатељства. А баш да је знао да ће све овако да испадне, дао би је па макар се све окренуло наопако. Али никада не би опростио Томовићима, јер крв је крв. Она се мора одужити па макар кад...“

Селаци су говорили да се Богдан послје тога пропнио, напустио кућу и отишао у Бијело Поље. Студа је ријетко долазио. Отац би га довукао, али је он опет бјегао у варош у кафану...

Па ипак и тај Богдан био је крив. Зар он није знао да се преко крви не прелази тако лако? Како је икада могао и помислити да ће му Новак дати Иванку? Па зашто се није на вријеме окансио?

Јесте, и те како је крив! Да није било њега, не би било ни петљавина са оним лудим Рашком. Толико пута Новак је затицао изваљена врата на амбару. Једном је Рашко одјурио некуда са Иванком. Дошнје се причало како су их виђали чак по селима Пљеваљског среза. Затим се у Новаковој кући родила наказа. Да није било њега, Богдана, Новак би дао Иванку оним Булатовићима из Јабучна, који су је неколико пута просили. И све би било у реду. Али, Богдан никако није хтио да се окани. И шта сада има од свега тога? Па сада нека пропада. Нека умре!

Дабоме, Богдан је више крив него он, Новак, јер због њега је све овако испало.

А глас из амбара све се више дјисао:

„Одвезите ми руке! Хоћу да се објесим! Овако више не могу!“

Делекање мушких гласова наизмјенично се смјењивало са отегнутим тужањем жена. Ко ли је то умро? Кога ли то сахрањују?

Новак се наклања и престаде да мисли о смрти. Мислио или немислио она ће доћи и кад ти се највише живи зграбити те за гушу.

Он отвори врата и прекорачи праг. Струја хладног ваздуха која за њим покуља у собу пуну дима, ошину весела лица гостију. Пламен свијеће, која је мучно горјела на столу, забодена у румен

# Поводом књиге В. Леонхарде: Совјетски Савез -- легенда и стварност

Ако у књизи Волфганга Леонхарда има места која побуђују на размишљање, онда међу таква места спада неоспорно и оно на коме се истражују узроци појаве бирократизма у СССР; прецизније речено: на размишљање побуђује теза В. Леонхарда према којој узроци појаве бирократизма леже између осталог и у недољој будности бољшевика, па чак и самог Лењина. Знамо да су у доба Лењина постојале објективне околности услед којих није било могуће одмах прићи мерама децентрализације: страховито уназађена приреда, низак културни ниво, велики број малопоседника, не посредна опасност од поновног грађанског рата итд. Леонхард признаје да су све те опасности биле одлучујуће за то да ли да се одмах приђе децентрализацији или не, али сматра да је то важило само за време непосредно иза револуције; док су доцније — отприлике већ 1921 — 1922 — околности биле такве да се већ могло приступити предаји предузећа на управљање радницима. Додуше Леонхард нигде не каже директно по чему су околности у СССР-у у то време биле повољне за децентрализацију, и зашто је било неопходно то урадити баш тада, али индиректно излази из његове књиге да је то било зато, јер је у то доба опасност од поновног грађанског рата била мања, приредне прилике у земљи нешто срећније, а опасност од бирократизма знатно већа. Ипак, пре него што се размотри нека критика није на одмет бити начисто с тим какве је природе критика. С обзиром на то да Леонхард у својој књизи стоји на позицијама марксизма и да своје замјерке бољшевикима и Лењину покушава да учини са тих позиција, о природи његове критике нема сумње. Штавише, то показује да се Леонхард труди да кад му изгледа да чињенице говоре против ауторитета, буде на страни ових првих, а то је свакако самосталност у тасувању вредна пажње.

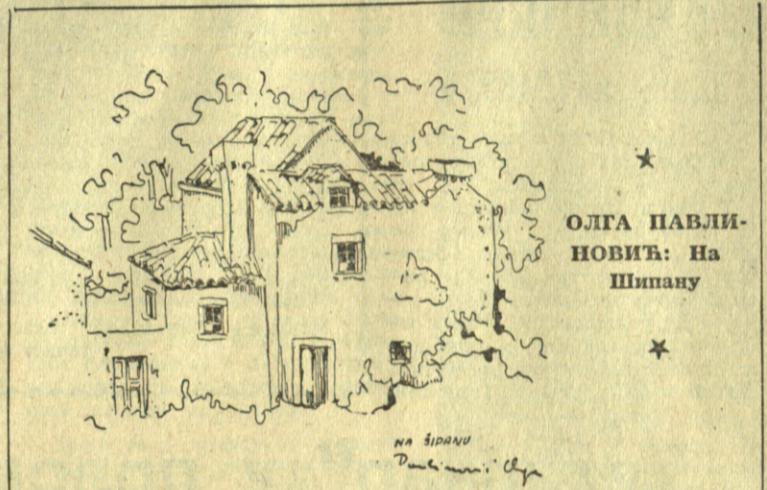
## Једно питање за дискусију

ви тим питањем и који је из радио Лењин, став радничке опозиције квалификује се као „синдикалистичко и анархистичко скретање“ — израз како се види оштар и оптужујући. Ово се даље у пројекту доказује у првом реду тиме што једна од теза радничке опозиције садржи потпуно неопређен термин—произвођач, па на тај начин сврстава под један калуп и пролетаријат и ситне произвођаче, те услед тога према споменутом пројекту значи „пуни раскид са марксизмом и комунизмом“. Сама пак појава радничке опозиције, тумачи се делимично приливом у партију бивших мењшевика, а углавном „утицајем ситнобуржоаске стижје на пролетаријат и РКП“. И најзад, пројект садржи предлог оштрих, чисто практичних санкција према том скретању, у почетку пројекта предлога говори се о потреби чишћења партије, а на крају о неспособности пропагандира идеја радничке опозиције са чланством

менском размаку. Но без обзира на то, ови детаљи говоре да је у Лењиново време вођена жестока полемика по једном питању битног значаја за даљи развој СССР-а, што показује актуелност тог питања у то време. Као што смо већ напоменули, Леонхард сматра да су захтеви радничке опозиције били преурањени, али да се већ коју годину доцније могло прићи децентрализацији. Додуше, он износи то своје мишљење већ у вези с писмом једног младог члана партије које је писано само два месеца после X конгреса, али уколико то схватимо као једну недоследност, ипак стојимо пред питањем

### Да ли је Леонхард у праву?

Наравно, нема дискусије о томе да ли је децентрализација могла бити извршена рецимо тамо негде близу тридесет година; исто тако нема говора о томе како је Лењин гледао на индивидуално руковођење привредним предузећима, — за њега је то била само при временска мера али ствар је у времену: је ли било могуће још у доба његовог живота по чети са децентрализацијом? Кад човек размисли о том питању, одмах му се намећу ар-



ОЛГА ПAVЛИНОВИЋ: На Шпану

**Радничка опозиција**  
У вези са својом критиком Леонхард се укратко осврће на полемику које су се у доба Лењина водиле по питању децентрализације. За илустрацију жистине и карактера тих полемика, он наводи тако интересанте детаље као што је тај, да се, када је Лењин 1920 устао у одбрану индивидуалног руковођења предузећем, против њега изјаснила читаву комунистичка фракција у Свјетском централном синдикалном већу. У борби око тог питања оформила се у РКП читава једна струја која се залагала за што скорију децентрализацију. Та струја добила је назив радничка опозиција. На X конгресу дошло је до прилично жучне дискусије са радничком опозицијом у којој је — наводи Леонхард — радничка опозиција изгубила битку, јер су — каже опет Леонхард — њени захтеви били преурањени. Занимљиво је погледати оно што је о том питању на X конгресу РКП говорио Лењин. У првобитном пројекту резолуције X конгреса који се ба-

у РКП. Међутим, у завршној речи коју је Лењин дао поводом реферата о јединству партије и анархосиндикалистичком скретању, налазимо већ извесну разлику у тону и начину третирања радничке опозиције. Ту Лењин каже како се њој поред анархистичких скретања морају признати заслуге по питању борбе с бирократизмом, као и да се мора констатовати да бољшевици у вези с тим нису учинили све што су могли учинити. Сем тога, Лењин наглашава да претставници радничке опозиције остају у ЦК, па штавише каже како „када се у ЦК укључује друг из радничке опозиције, онда је то израз другачијег поверења“. Било би свакако интересантно знати шта се све десило у временском размаку између читања пројекта резолуције о радничкој опозицији и Лењиново завршне речи, јер би то бацило већу светлост како на платформу те струје у РКП, тако и на ову збуњујућу разлику у третирању те платформе од стране Лењина у једном кратком вре-

гументи за и против. Непосредна опасност од грађанског рата? Разорена привреда? Али све то не би биле тако несавладиве препреке да није постојала велика заосталост радничке класе у Русији, јер иначе управљање предузећима не би имало штете од тог субјективног фактора. Дакле ствар је у заосталости радничке класе. Међутим, поставља се питање: Зар радничка класа није стајала пред истим проблемом и приликом преузимања власти уопште? Буржоазна је често као аргумент против социјализма износила да су радници захваљујући својој заосталости неспособни за управљање државом, а разни ревизионисти социјалисти тврдили су да раднике треба прво школовати под капитализмом, па тек онда дизати револуцију. Да је такво становиште погрешно нема сумње, али зар оно не личи на став оних који би евентуално били за одлагање децентрализације услед заосталости радничке класе? Јесте, — може се рећи насупрот овоме — али под капитали-

На почетку школске године

## ПОПУЛАРНИ КОНЦЕРТИ НАМЕЊЕНИ СТУДЕНТИМА И ШКОЛСКОЈ ОМЛАДИНИ

Цене улазницама биће вероватно снижене

У току последњих неколико година примећено је да је прилив нових слушалаца млађих генерација у концертну дворану мали или готово никакав (то се најбоље могло видети прошле сезоне). Концерти наших истакнутих уметника а и ансамбла одржавани су пред полупразним дворанама у којима студената готово није ни било. Ово се тумачи високим ценама улазница за концерте, али и незаинтересованошћу омладине. У складу са оном општом акцијом наше Партије за просвећивање и културно уздицање маса, као и са тежњом да лик новог интелектуалца мора бити потпуно — а образовање једног интелектуалца никада не може бити потпуно ако не познаје музику, ако није навикао на њен начин изражавања — на почетку ове сезоне замишљено је да се за студентску и школску омладину организују специјални концерти. Ти концерти треба да на свом програму имају првенствено камерну и симфоничку музику. Наравно, сва дела би била популарног карактера. Управа Београдске филхармоније већ је дала пристанак за своје суделовање у извођењу тих програма.

### КАКО СУ КОНЦЕРТИ ЗАМИШЉЕНИ

Да бисмо сазнали нешто више о томе, посетили смо Удружење музичких уметника Србије и тамо, у разговору са председником Удружења Предрагом Милошевићем и секретаром Јожом Пикелем дознали шта се све мисли да организује.

— Намеравамо да два пута месечно, недељом, дајемо концерте намењене омладини. Програм тих концерата био би заокружен или по композиторима или по извесним правцима и временским раздобљима — рекао је Јоже Пикел.

— Каке ће бити цене улазницама? — О ценама не одлучујемо само ми. Ми зависимо од управе Коларчевог народног универзитета. Ако би управа Коларчевог народног универзитета тражила за салу знатно нижу закупнину, него што то обично плаћамо, питање снижења цена улазницама за ове концерте било би решено. Требало би да управа Коларчевог универзитета изиђе у сусрет и за ове концерте снижи закупнину.

У извођењу програма ових концерата учествовали би наши истакнути уметници — чланови Удружења. Сваки концерт треба да буде пропраћен предавањем које би слушаоце увело у програм. Наравно, да ће се настојати да се на тим концертима изводе и популарна дела наших композитора.

### ШТА СПРЕМА БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Управа Београдске филхармоније спремна је да после сваког абонентског програма

(а ти се концерти одржавају једном месечно и у уторком) идуће недеље пре подне понови исти програм за омладину познато јевтинијим улазницама. А програм абонентских концерата за ову сезону је веома занимљив. Поред већ раније извођених дела наших истакнутих композитора Петра Коњовића — „Јадрански капричо“ за виолину и оркестар, Јосипа Славенског — „Југословенска свита“, предвиђено је да се први пут изведе свита из балета „Златна рибича“ Миховила Логара и „На Липару“ — циклус песама за бас и оркестар Станојла Рајичића. Осим ових дела наших старијих и већ познатих композитора, ове сезоне извешће се први пут и дела младих композитора — студената Музичке академије „Симфониски став“ Властимира Перичића и „Симфонија“ Александра Обравовића. Поред тога, на програму су „Симфонијета“ Уроша Крека и увертира за оперу „Амфитрион“ Бориса Пандопула.

Поред ових дела домаће музике, Београдска филхармонија намерава да у овој сезони изведе досад ретко извођена дела, као и дела која уопште нису била на програму наших симфониских концерата. То претставља посебну привлачност ове сезоне. Тако ће се поред дела Хајдна, Бетовена и Брамса извести и две симфоничке поеме Оторина Респигија — „Старе игре и арије“ и „Римске пиније“, затим две симфоничке поеме Рихарда Штрауса — „Смрт и преображење“ и „Дон Кихот“, симфоничка поема „Тарас Булба“ значајног чешког композитора Леополда Јаначека, „Ибериа“ симфоничка поема Клода Дебисија, „Литургијска симфонија“ савременог композитора Артура Хонегера, као и друга дела.

### ...А ШТА СМО ДУЖНИ ДА УРАДИМО МИ

Као што се види, добра воља постоји. Наши уметници су нам изашли у сусрет. На нама је да ову корисну иницијативу прихватимо и тако омогућимо да се цела замисао спроведе. Мишљења смо да постоје сви услови да ови концерти постигну успех само ако би било добре воље на нашој страни. А наш лист ће редовно да доноси приказе и објашњења концерата. Само ће тако успех бити потпуан. Биће задовољни и они који већ познају музику, који је слушају, а и они који је изводе, јер ће се проширити круг слуша-лаца.



М. КРСМАНОВИЋ: Бригадист

зом не постоји могућност обучавања радника за управљање државом, док је већ други случај са радничком класом после извршења револуције. Они се могу постепено припремити да би им се после једне такве припреме поверило управљање привредом. Међутим, и овде се одмах намеће противаргумент. Сећамо се да је Хегел пребаоио Канту поводом његовог априоризма, да личи на човека који би желео да научи пливање пре него што уђе у воду. Исто тако, логично, немогуће је на неки апстрактан и априоран начин научити управљање привредом пре самог процеса управљања. Управљање са свим разумљиво на најлакше учи у самом процесу покушаја радника да овладају том привилегованом вештином. Али ако се сложимо с тим да је то немогуће учинити у једном краћем временском размаку, онда значи да у почетку управљање привредом мора ићи трајаво, а с тим се не сме играти у околностима у којим ствар револуције је виси о коњу. Но, зар не би било могуће наћи решење тог питања не у једностраном скакању од једног до другог супротног става, већ у избору правременог приступања децентрализацији? С друге стране, питамо се зашто би ствар била у времену кад је сама чињеница по дизања социјалистичке револуције, па и њеног другог акта децентрализације свуда иста. — Противаргумент: али као што услед специфичних околности у разним земљама револуције избијају у различитим временским периодима, тако и те специфичне околности важе разуме се и за онај други акт револуције, који значи не мора такође, бити временски исти за све земље. Или можда у решавању тог питања треба имати у виду да држава као што каже Ђилас — а што је несумњиво тачно — само у неким својим функцијама одумири одмах, ако су околности за њено одумирање неповољне (капиталистичко окружење, грађански рат итд.). Одмах одумири разуме се функције које нису директно везане за војно-одбранбену способност земље, па се на тај начин истовремено отклања и опасност од буржоаске интервенције у сваком случају, за дефинитиван одговор на ово питање, требало би дати једну ширу и дубљу анализу ситуације у Русији у Лењиново доба; а за тако нешто потребно је много знања, много времена, и много простора, што све заједно далеко премашује оквир једног чланка.

Никола МИЛОШЕВИЋ

пшеничан колач, стаде да се покорно повија, као да се клања. А када Новак за собом затвори врата, пламен поче да се исправља и бојажливо циља у таваницу.

„Здрав си Новаче и срећна ти слава!“ узвикну селак грбави носу.

„Здраво био куме Обраде.“

Новак сасу у грло чашницу зашећерене ракије коју му неко пружи. Затим са притворном живажношћу и извештаченим осмехом на лицу, оде у тријем, донесе неколико боца ракије и стави их на трпезу, пред госте.

Новак рече: „Ено некога копају.“

Неколико глава начети се на прозор. Ваш у том тренутку у собу уђе црнпаст момчић.

„Турци убили Јанка Драшковића! Ено, копају га.“ Гости укрстише погледе. Неко прогунђа: „Докле ће нас убијати, траг им се погани утро!“

„Осветиће то Драшковићу“ рече један унакав глас. Затим опет за часак завлада неугодан мир. Али, ракија врати веселост. Зацрнуше чаше, загреме пјесма...

Црнпаст момчић загледа Обраду и набрекших жила на лицу повеле:

„Кад пијемо, кад пијемо, зашто не пјевамо?... Прихватиће сви, па чак и сиједи Вукашин, Новаков стриц.“

Мало веселији Новак однекуд донесе стару ружку пушку и даде је Обраду.

„Веселите се људи! Пуцајте!“

Преплашен женски глас упита:

„А ако наљегну жандари?“

Обрад одговори за све:

„Сакрићемо је!“

Ваба уздахну и сумњиво завртје главом, као да нешто одбија.

И опет се заталаса отегнута и тужна старинска пјесма:

„Ој, јаворе, питај Мару,  
Да ли памти љубав стару?...“

На стојини недавно садјевене оламе, као насађена, стајала је врана. Личила је на усамљеног скитача, који се, предакнувши мало, мисли на коју страну свијета да крене...

Скитач је, изгледа, био врло уморан. Неколико тренутака врана се није мицала, као да је жељела да на тој стојини докрајчи последње и тешке дане скитачког живота...

Обрад отвори прозор и погледа низ цијев. А тамо, у Голубачама, на жутој пјесковитој земљи, снујило се неколико кућа... Новак рече:

„Мало подбајце, куме Обраде.“

Неко добаји:

„Пази куд пуцаш! Немој онамо Мурату у чељад!“

Стари Вукашин подиже увис — криви кажи-прст, као да пријети.

„Обраде синко! Удри право у кућу! Запали му је, крвнику! И он ће твоју сјутра, ако мogne!“

Обрад прижмури. Заустави дах... Пушка дрмну раме. Врана се вину као облачина, затим млатарајући крилима полете страном, па се зачакати за грану високе трешње. Обрад виде како се заклати неколико дуца, преврну у ваздуху и паде на туђу, мокру земљу... Ваба рече:

„Шта ти врана чини, њаволе репати? Е, баш си јунак!“

Обрад баца пушку на кревет, па, насмијан погледа око себе.

„Синко, алад ти вјера!“ рече старац. „И отац ти је био добар стријелац. Он је мого ора у лету погодити. Све ми се чини на њега си.“

Ожиљак на Обрадовом образу заустављао је задовољан осмијех, који се разлијевао преко усана.

„Здрав си, Вучета! Што си ми се, болан, ућувао?“

„Велав и висок младих блиједог и упалог лица, стави грлић боце у уста.“

„Хвала ти, Новаче“ — одговори тихи глас који пређе у кашаљ. Држећи руку на грудима он се наже на прозор. Нешто густо попрака опало ли-

ше. Кад се умири марамицом обриса са усана неколико руменкастих мрља...

Окупљене у групину жене су га сажаливо гледале.

„Он је луд. Стално прича како сви људи треба да буду једнаки. Има много некаквих књижурина.“

„Причају да је, сиромак, сушничав.“

„Јесте, оболито је тамо у Београду, на наукама.“

„Он је, грдне друге, проваљен. Никако не може да се најде. Живина му једе цигерике, па кад му их докрајчи црни ће...“

Вучета уморним очима кроз наочаре погледа по соби. На трпезицу је сједела омалена старица и држала у наручју у пелене повијено дијете са великом главом. Дијете је имало клемпање уши и затупаст нос, исто као и онај сулуди Рашко.

А тамо, иза прозора, све је било тужно... Вјетар је, као чобанин овце, гонио облаци. Мало мршаво кљусе са садница на љевима непрестано и једнолично се клањало. Дјечачић, зарастао у чуперке, једва се мицало испод бремена свог грања... Са тробља се разлијало свијет. У малим групама чељад је ишла на разне стране. Ти људи су ишли шутке, замишљени, заузети мислима о својој смрти.

Вучета заустави поглед на псу. Једна му жена нешто усуну у напукло корито. Кад виде да се не помјера удари га ногом у слабину. Пас испружи врат, мукло квикну и некако се диже. Ољуши спљачине па се приљуби уз земљу...

„Људи!“

Новак приђе ближе столу и понови сломљеним гласом:

„Браћо моја... Хтио бих вас замолит да ми опростите ако што није како треба, што ћете из овога мога проклетога дома...“ Збуни се неговавши наћи погодну ријеч.

„...отиби гладни и жедни...“

Гости заграјаше:

„Како гладни, побогу човјече!“

„Не будали, болан!“

„Ево, вала, као у најбоља времена. Свега доста! Што ти луца зажели!“

Новак стаде да ломи руке. И тихо, с присјенком туге у гласу, настави:

„Немам, браћо... Осиромашило се. Ономокао сам... Оболито сам... Још мало не ћу у прошњу...“

„Нећеш небој се. Недамо ти да пропаднеш!“

„Какве ти мисли падају на ум!“

Рававим дланом обриса сузе.

Новак није имао обичај да плаче. Дара га је свега два пута видјела уплаканог. Први пут је то било кад му је умро други син. А када му је умрла мајка рекао је: „Више никога немам.“ И плакао је цијелог јутра све док се нијесу искупиле селачи.

„Видите и сами моју судбину и несрећу. Богом вас великим кумим погледајте ми насљедника...“

Он руком показа на оно дијете, које је буљавим зеленим очима гледало негде у дувар, поред Вучетине главе.

„Ето моје уташене свијеће... Зато ми опростите ако...“ Стари Вукашин се диже.

„Разумијемо ми тебе, Новаче. Разумијемо те и жалимо као да си нам брат, јер једна мајка не може све да роди. Доста о томе! А шта ја да кажем? Изгубио сам онаког сина. Данас се на мојој кући вије пр барјак... А ја хоћу да будем весело... Да пјевам...“

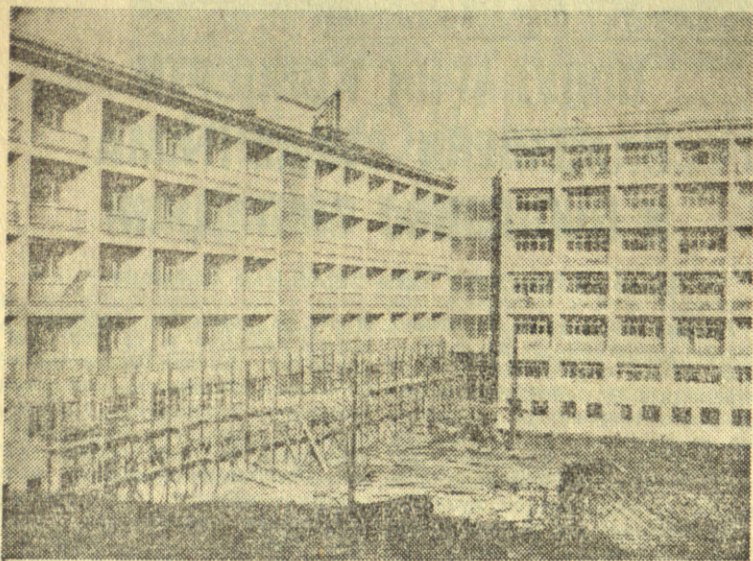
Старчева шиласта брада задрхта.

„Али, оставимо то! Данас је празник. Хоћемо да пијемо, да се веселимо, јер нећемо дуго...“

С другог краја трпезе као убоде иглом устаде сув старић са уфитљеним дугачким брцима.

„Новаче, брате!“ — узвикну он дрхтавим гласом. „Држи се, не плачи. Нијеси ти само несрећан на овоме свијету. Таквих има много на овој проклетој земљи... Сви смо ми сиромаси. Сви ми живимо као пси у штенари... Не ваља кукати...“

(Наставак на осмој страни)



Станбене зграде на Новом Београду

### СТУДЕНТСКИ ГРАД У НОВОЈ ГОДИНИ

Још у току прошле школске године Студентско насеље на Новом Београду било је са својих 1200 становника највећи студентски дом у Београду. Данас се то поготову може рећи, јер је у њему обезбеђен смештај за 1654 студента. Читаво насеље састоји се из 4 блока са укупно 24 зграде. У току прошле године било је оспособљено за становање 8 зграда, док су данас у потпуности завршене читаве два блока са укупно 12 зграда. У Студентски град је усељено нешто преко 1.000 станара, те је дом у могућности да прими око 650 студената. Од тога броја за студенте прве године обезбеђено је 400 места, а остатак за студенте виших година.

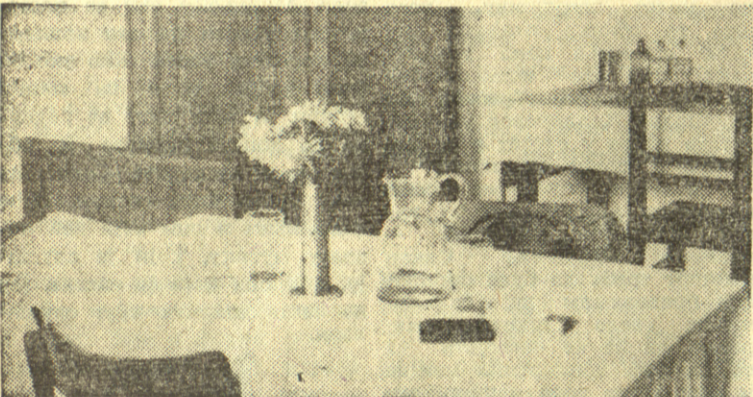
Цене уплате у Студентски град се нису промениле. Станарина је и даље 500, 600 и 700 динара (за собе са три, два или једним креветом). За употребу решоа наплаћује се месечно још 100 динара. Ручак и вечера стају 2100 динара, те је меназа овог студентског дома данас најјевтинија студентска меназа у Београду. У мени се храни свега 650 студената на ручку и 584 на вечери. Међутим, повећањем броја абонената знатно би се побољшале материјалне могућности меназе. Да би што боље прилагодили исхрану потребама и захтеву студената Управни одбор Студентског града у заједници са студентима саставља десетодневни јеловник, кога се руководство меназе строго придржава. Управни одбор је мишљења да ће бити у могућ-

ности да са овом ценом уплате послује у мени без дефицита, док је једини проблем станарина због високих цена огрева и осветлења.

Превоз студената до града је слабији него раније. Аутобуса је мало па су студенти принуђени да дуго чекају у реду. Поред тога повишењем месечне претплате за аутобус на 450 динара студенти су знатно оштећени. Са претплатом од 150 динара и уз плаћање пет динара по вођњи они су имали мањи издатак него што ће сада морати да плаћају. Поготову је ово погоршање ако се зна да претплата важи само за аутобус, а не и за остала превозна средства. Због оваквих прилика већ се до данас, свега неколико дана по усељавању, одјавило из дома око 40 студената. Најбоље решење би било када би Студентски град имао своја три аутобуса који би служили за превоз студената на факултете и назад.

Управни одбор насеља, као и сваког другог студентског дома, самосталан је у управљању домом. Веза између Управног одбора и Управника постоји и у складу је са потребама дома. Но, препоручљиво би било да се образује при Универзитетском одбору Савеза студената Координациони одбор који би разматрао прилике у домовима, начине решавања проблема, као и искуства по разним другим питањима, јер искуства још те како има.

Јоза ТУЦАКОВ



Соба у Студентском граду

(Наставак са седме стране)

Оставимо сузе. У њима се цијелог вијека давимо па што нам је боље... А данас дајте да пјевамо, да пијемо, дако заборавимо даге и све на свијету..."

Из Новакових очију грунуше сузе. „Знам да ме разумијете... и много ми је тешко... много ми је горе него вама. Али ми је лакше кад сте ви ту. Зато вам много хвала што сте ми данас дошли..."

Неко га повуче за рукав, Новак сједи до Вукашина. Онда приђе онај момчић с гаравим наусницима, загрли обадвојицу па поче: „Што си сјетан, срдар Јоле...?"

Низ збрчкано Новаково лице текле су сузе. Небришћу их он је пјевао. Далеко је од њега било весеље. Осјећао је како му срце стеже нешто ледено и оштро. Никоме није смио да погледа у очи, јер га је било стид. Људи су видјели његове сузе, а човек кад плаче кажу, слабији је. Новак је мислио да није био мекушац.

А pjesма је брујала, текла као набујали планински поток, који се не може зауставити... Око кревета на коме је лежао Обрад окупиле се жене.

„Хоћеш ли Новку Сретенову?" „Нећу. Има нос као краставац." „А Вукосаву?"

„Ух, баш сте шашаве! Да ме једнога јутра заектете мртвог испод оноликог чуда." „Па коју ћеш онда болан био?"

„Нећу... ниједну... За мене, ону рећ, нема на свијету дјевојке. Све сте некога коњоглавасте, а ја хоћу фино, zgodну, црну..." Обрад се с муком придиже, пијаним очима помилова жене које су се смијале, па тешку и просједу момачку главу загнури у јастук.

„Ја, хоћу рећ, нећу ниједну... Ниједна не ваља, није за мене... Ја хоћу само да пијем... Моја дјевојка је ра... ракија..."

Оставиле га. Он замљаска уснама и заспа. У тријему дјевојке почеше пјесму како је чо-

баница берући јагоде нашла у шуми рањеног јунака. Када га је извидала он је заприсио њену руку...

Вучета се добро сјећао те pjesме. Када је био мали мајка му је често пјевала.

Настаде наздрављање. Воце су ишле из руке у руку, с једног краја трпезе на други. Општу грају надглуши дубок и енергичан бас хелавог старца са уфитиљеним брцима:

„Људи!" — узвикну он држећи боцу у висини лица. „Људи!" — понови он када се утишаше.

„Данас смо се, ево, искупили да прославимо нашега милога и драгога светог Луку, нека му је слава и милост."

Старчев поглед паде на младолико лице светог Луке, који је са зида исто тако строго и хладно посматрао поднапите људе.

„Окупили смо се да по коју попијемо и да се провеселимо. Бог велики зна кад ћемо опет бит на окупу. Ја мислим никад више..." Скоро плачав, његов глас се за неколико нота спусти.

„Ми старији треба да се спремамо за онај свијет, а са овом омладином ко зна шта ће бити. Видите и сами, свијет се закувао и покљао. На оне стране се ратује. Онај се Швабо, како га оно зову... онај Хитлер помамо, па само земљу за земљом притискује и дави. Можда ће нас све рат покосит, па зато велим кад смо на окупу, да коју попијемо у наше здравље и у здравље наше дјеце! Дако велики бог дадне па да..."

Ту стаде. За вриском који уђе у собу, на прагима се појави нека жена и ужаснуто рече: „У помоћ! Погибе Новак!"

У нереду, као овце кад се отворе вратнице на тору јурнуше гости на врата. Последњи изађе Вучета.

На утабаном путу између амбара и куће наузак је лежао Новак, подавијене руке пода се. На челу је зјапила рана, велика као уста. Из ње су на све стране шикљали млазевци крви, пунили очне дупље, бојили и лијешили сјједо прамење за лобану.



### У ЧАСТ ШЕСТОГ КОНГРЕСА КПЈ СПОРТСКА ТАКМИЧЕЊА БЕОГРАДСКИХ СТУДЕНАТА

Пре неколико дана чланови Одбора за физичко васпитање београдских студената одржали су свој први састанак пред почетак школске године, а у вези престојећег рада. На састанку је, поред осталог, дискутовано и о организовању разних такмичења међу београдским студентима у част Шестог конгреса КПЈ. Одбор је зато и дао иницијативу факултетским физкултурним одборима да се у најкраћем року организује куп такмичења у фудбалу и одбојци.

Остале спортске организације на Универзитету и великим школама, такође су преузеле обавезе у част Конгреса. Тако ће стрељачка организација спровести масовно такмичење дружина по факултетима, док ће се на крају овога одржати квалитетно екипно такмичење. Чланови „Партизана" — друштва за телесно васпитање београдских студената, својом обавезом ће заједно са члановима Културно-уметничког друштва „Бранко Крсмановић", организовати неколико пијредби, којом приликом ће посетити поједини београдски предузећа и извести спортски програм.

Највећу активност пред Конгрес показаће чланови студентских планинарских друштава. Универзитетски одбор ПСС организоваће неколико патронских такмичења. Тако ће 11 и 12 октобра студенти — планинари посетити Фрушку Гору, а 17 и 19 октобра организоваће „Поход путем друта Тита на Столице", док ће уочи Конгреса, 1 новембра, извести масован излет до Кошаја.

Одбор за физичко васпитање београдских студената који се пред почетак овогодишње школске године показао врло активан (бар за сада), дао је још један предлог као обавезу у част Шестог конгреса КПЈ: у времену од 20—30 октобра, преко студентских разних бригада, помоћи изградњу слетишта на Бањини.

Предлог је на своје месту. Наше организације имају довољно снаге да га прихвате и у одређено време изврше. Зато га и треба подржавати.

### ФУТБАЛЕРИ „МЕДИЦИНАРА" ЧЛАНОВИ ЛИГЕ БЕОГРАДСКОГ ПОТСАВЕЗА

Фудбалска секција С. Д. „Медицинара" у прошлом првенству борила се у I разреду Београдског потсавеза. Током целог првенства „Медицинар" је испољавао стално добру форму. Од 18 сусрета забележио је 14 победа, један нерешен резултат и три пораза, чиме је „Медицинар" заслужено заузео прво место на табели.

Током првенства „Медицинар" је највише играо у следећем саставу: Шинковић — Петровић, Милошевић — Јанићијевић, Шећеров, Роголић — Панић, Живковић, Оташевић, Брујић, Поповић. Играли су још и Кулиничевић, Патриковић, Обрадовић, Ерхартић, Валов и Сарих. У екипи се својом игром нарочито истичу Јанићијевић као најдисциплинованији играч, Оташевић голгетер тима, Милошевић пожртвованосту, Роголић, Шећеров и Панић својом интелигентном игром. Поповић продорношћу, Шинковић сналажљивошћу у казеном простору, док су се Брујић и Живковић показали као добри градитељи игре.

За овакве постигнуте успехе током првенства и у Фудбалском купу за пехар маршала Тита (екипа се пласирала међу три најбоље у Београдском потсавезу), поред осталих, заслужан је и вођа фудбалске секције Живојин Обрадовић, који се истакао као добар познавалац фудбала. Екипа је пред сваки сусрет одржавала

редован састанак играча, где се дискутовало о протеклом сусрету, о игри појединаца.

У овогодишњем првенству које је отпочело пре двадесетак дана, фудбалска екипа „Медицинара" учествује као члан лиге Београдског потсавеза. У екипи ће углавном наступати исти играчи, док ће у другом делу првенства наступити Шузић, Лазић и Укропин. Д. Николић

### „Техничар" у првом разреду Београда

Фудбалска секција СД „Техничар" је и најмасовнија, а и најстарија спортска грана овога друштва. Још 1950 године основан је фудбалски тим и пријављена екипа за првенство Београда. Тада је „Техничар" играле своје првенствене утакмице у другом разреду. Резултати су били задовољајући. У пролећном делу првенства екипа студената технике била је на првом месту. Међутим једним својим неспортским понашањем секције је забрањено даље учествовање на утакмицама, те је „Техничар" завршио првенство тек на шестом месту.

У току прошлог првенства „Техничар" се опет налазио у другом разреду. Била је то са-

### У ТОКУ ЛЕТА РАЗНОВРСНА АКТИВНОСТ ЧЛАНОВА „ПАРТИЗАНА"

Наступањем јунског испитног рока, а затим и летњег семестралног распуста, делатност „Партизана" — друштва за телесно васпитање београдских студената, би сасвим престала да није било оних најватренијих и најбољих чланова, који су у многобројним акцијама у том периоду достојно бранили боје свога друштва.

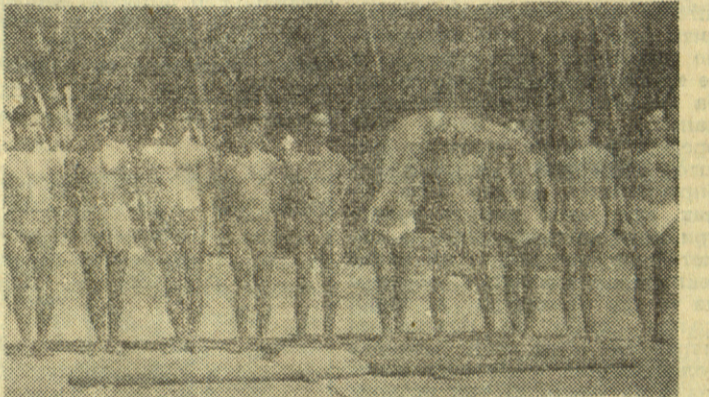
Јуна месеца чланови „Партизана" учествовали су на зонском и државном првенству у спортској гимнастици. Резултат — више него добар: четири екипе су освојиле сва прва места у својим категоријама, а у појединачном пласману првак сваке категорије је из „Партизана". На државном првенству III мушка екипа нашег друштва у III разреду заузела је четврто место, а њен члан Мирослав Маринковић, ст. ветерине освојио је прво место у држави. Женска екипа се пласирала као шеста.

У јулу месецу чланови „Партизана" постижу нове успехе. Оформљена радна бригада друштва, одлази на Власину, одакле се после успешног рада, вежбања и давања академија у околиним местима и градовима, враћа као три пута ударна и једном специјално похваљена бригада.

Логоровање на Хвару је наставак рада са Власине. Поред предњачког течаја, чланови друштва су учествовали и на првом савезном такмичењу „Партизана" у пливању. Овде студенти освајају друго место у екипном пласману, поред лепих победа појединаца у неким дисциплинама. Логоровање на Хвару је завршено дводневним боравком на Плитвичким језерима.

Последњи месец је такође пун такмичења. Са првенства у атлетици из Загреб екипа друштва од седам чланова доноси шест првих, два друга и два трећа места. На кошаркашком првенству екипа осваја треће место. Чланови су затим учествовали на првенству у одбојци и народном вишебоју, где је Драгољуб Сабати, ст. ветерине, постигао најбољи пласман — четврто место.

Н. Ст.



Чланови „Партизана" приликом одржавања предњачког течаја на Хвару

### „Техничар" у првом разреду Београда

да једна од најдисциплинованијих екипа. У току читавог првенства није био какав-то један играч. Дванест победа, а свега један пораз и једна нерешена игра је биланс ове екипе. И заслужени успех није изостао. „Техничар" је надмоћно освојио прво место и квалификовао се за први разред. У тиме су скоро редовно играли: Борђевић, Кавић, Најчевски I, Најчевски II, Анђелковић, Николић, Качунковић, Крсмановић, Петровић, Савовић, Станковић, Поповић и Мариновић. Један од најбољих играча је Риста Најчевски, док је голгетер Љубиша Поповић. Екипа је тренирала под руководством Качаревића. За такмичење у новом првенству предвиђено је редовније одржавање тренинга. Број играча се повећао на близу 20, те ће се моћи одабрати за утакмице бољи играчи. „Техничар" је до данас, такмичећи се у првом разреду, одиграо четири утакмице. Једну је добио, а три изгубио. Ова криза је делимично због некомплетног састава екипе, јер се сви играчи још нису вратили у Београд, а једним делом што се екипа састаје са јачим противницима него у прошлом првенству. У сваком случају треба се озбиљније позабавити питањем тренинга и доласком играча на њих и ми се надамо да нас „Техничар" ни у овом првенству неће разочарати.

вјек се диже па погнут стаде да бјежи преко њиве. Иванка полете за њим као птица, скочи му на леђа и ухвати га за грло. Опет настаде котрљање. Нешто црвено обоји Иванкине зубе заривеле у човеков врат. Он стаде да се криви као јазавац ухваћен у гвожђе.

Ваш кад њени зуби стадоше да се забадају у човекову јабучицу, и он стаде да крља и беспомоћно се трже, она жена притрча и коцем је лупи по глави. Жена не престаде да је туче ни кад Иванкина уста пољубише земљу. Окупи се гомила. Неко конопцем веза опуштене Иванкине руке.

За гомилом која је преко њиве ишла кући, осрамљен и сам, вукао се човек с брцима. Неке жене су се смијале показујући на њега. Он је гледао преда се и доводио у ред упрљано одијело. Затим је марашицу стално притискао на грло.

Док су је гурали у избу, она је сипајући поскеле, плувала окупљену чељад.

„Крвници! Ви сте ми дом разорили! Ни лански дуг ми нијесте вратили! Шта мислите да ћу вам опростити! Показаћу ја вама, пси бијесни, само док ми Богдан дође! Кучкини синови, ви сте ми га отели! Али платићете ми, и те како!"

Она закрваљеним очима погледа Вучету, који је стајао прислоњен уз јабуку.

„И ти си крив, ћорави ђаволе! Крив си и те како! Тебе треба објесити! И ти си дошао данас да плачкаш, је ли? Нећеш, недам!"

Вучета зажмирка очима и заклаша се. Они који су остали да дворе Новака, цијеле ноћи су слушали отегнуто чевање и нарицање, а испред зоре тихо пјевушење усаванке...

### НАПОМЕНА РЕДАКЦИЈЕ:

У следећим бројевима нашег листа редакција ће настојати да уз књижевне прилоге објављује редовно и критичке осврте на њих у циљу развијања дискусије о литерарним остварењима студената.